

Cumhuriyet İlahiyat Dergisi - Cumhuriyet Theology Journal
ISSN: 2528-9861 e-ISSN: 2528-987X
December / Aralık 2021, 25 (1): 521 - 546

**Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde
Kullanılması**

Using Media News in Religious Education as a Teaching Material

Ahmet Koç

Dr. Öğr. Görevlisi, Hitit Üniversitesi
Lecturer, PhD., Hitit University
Çorum, Turkey

ahmetkoc@hitit.edu.tr orcid.org/0000-0001-6165-4401

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Geliş Tarihi: 31 January / Ocak 2021

Accepted / Kabul Tarihi: 12 June / Haziran 2021

Published / Yayın Tarihi: 15 December / Aralık 2021

Pub Date Season / Yayın Sezonu: December / Aralık

Volume / Cilt: 25 **Issue / Sayı:** 2 **Pages / Sayfa:** 520-545

Cite as / Atıf: Koç, Ahmet. "Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde Kullanılması [Using Media News in Religious Education as a Teaching Material]". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi-Cumhuriyet Theology Journal* 25/2 (Aralık 2021): 520-545.

<https://doi.org/10.18505/cuid.871575>

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Copyright © Published by Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Sivas, 58140 Turkey. All rights reserved.

Abstract: Media news can be regarded as an important teaching material to be used in lessons in terms of being interesting, containing up-to-date information, reinforcing what has been learned in the course, and combining it with many methods and techniques. In addition, the fact that media news provides a more concrete learning, helps the subject in the lesson to be connected with real life and helps students to develop their empathy skills. Therefore, the use of media news in religious education can increase curiosity and interest in the lesson and enable students to actively participate in learning processes. This article, which focuses on how to benefit from media news in religious education, has been prepared to raise awareness about the use of media news for teachers who attend religious education classes, and thus to guide them in using media news in their lessons. In the study, the use of media news in religious education was first addressed in a conceptual framework, and then the extent to which media news was used in the textbooks of the religious education courses was investigated. Within the scope of the research, 42 books on Religious Culture and Moral Knowledge (RCMK) and Imam Hatip High School Vocational Lessons were examined and four examples were found as a result of this examination. It was observed that the media news used in the textbooks led the students to research, share and discuss. However, the fact that only four examples could be found in 42 textbooks reveals that media news are not used sufficiently in religious education, and teachers are not provided with sufficient material on the use of media news in teaching processes. In the third part of the study, the issues to be considered in the use of media news in religious education are examined in three groups as before, during and after the lesson. According to this media news can be evaluated as lecture, interpretation, concept definition, question-answer and application of discussion techniques during the lesson. Discussion, scientific research and case study methods are methods that can be used effectively in media news activities. In the last part of the study, six activity examples are given for the use of media news in religious education classes. These activities are the activities of the lessons of RCMK (4-7th grade), The Life of the Prophet (7th grade), Basic Religious Knowledge (9th grade), Fiqh (10th grade) and Islamic Culture and Civilization (12th grade). These exemplary activities, prepared at five different lessons and five different class levels, reveal that media news can be used quite effectively in religious education, and all media news from sports to economy, from health to daily life can be associated with the course subjects. In the context of the results of this research, it is suggested that the course books should be updated and media news should be included more. Through a platform to be established by the General Directorate of Religious Education, news in the media can be archived and a guide can be prepared on what subjects and how these news can be used. Additional research can be conducted with focus on a single lecture or a single media tool. In addition, quantitative and qualitative studies can be conducted to assess the contribution of the use of media news in religious education classes to students' learning.

Keywords: Religious Education, Religious Culture and Moral Knowledge, Teaching Methods, Teaching Material, Media News.

Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde Kullanılması

Öz: Medya haberleri, ilgi çekici olması, güncel bilgileri ihtiva etmesi, derste öğrenilenleri pekiştirme, pek çok yöntem ve teknikle birleştirilebilmesi açısından derslerde yararlanılacak önemli bir öğretim materyali olarak kabul edilebilir. Ayrıca medya haberlerinin daha somut bir öğrenme sağlaması, derste anlatılan konunun gerçek hayatla bağlantısının kurulmasına ve öğrencilerin empati becerilerini geliştirmesine yardım etmesi de bu materyali öne çıkaran diğer özelliklerdir. Bu bağlamda medya haberlerinin din eğitiminde kullanılmasının, derse yönelik merak ve ilgiyi arttırabileceği, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif olarak katılmalarına imkân sağlayabileceği söylenebilir. Dahası medya haberlerinin din eğitiminde kullanılması, öğrencilere medya araçlarında hemen her gün karşılaştıkları haberleri analiz etme, eleştirme, değerlendirme ve dini bilgileriyle karşılaştırma fırsatı sunabilir. Din eğitiminde

medya haberlerinden nasıl yararlanılacağını konu edinen bu makale, din eğitimi kapsamındaki derslere giren öğretmenler için medya haberlerinin kullanımı hakkında bir farkındalık oluşturmak ve bu sayede derslerinde medya haberlerini kullanma hususunda onlara yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada din eğitiminde medya haberlerinin kullanılması önce kavramsal çerçevede ele alınmış, ardından din eğitimi verilen derslerin ders kitaplarında medya haberlerinin ne ölçüde kullanıldığı araştırılmıştır. Araştırma kapsamında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi (DKAB) ile İmam Hatip Lisesi Meslek Derslerine ait 42 kitap incelenmiş ve bu inceleme sonucunda dört örnek bulunmuştur. Ders kitaplarında kullanılan medya haberlerinin, öğrencileri araştırmaya, paylaşmaya ve tartışmaya yönlendirdiği görülmüştür. Çünkü bu etkinliklerde derste öğrenilen bilgilerin medya haberleriyle karşılaştırılması ve güncel hayat ile ilişkilendirilmesi hedeflenmiştir. Ancak 42 ders kitabında sadece dört örnek bulunabilmiş olması, medya haberlerinin din eğitiminde yeterince kullanılmadığını, öğretmenlere ders işleme süreçlerinde medya haberlerinin kullanımı ile ilgili yeterli malzemenin sunulmadığını da ortaya koymaktadır. Araştırmanın üçüncü bölümünde din eğitiminde medya haberlerinin kullanılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar, etkinlik öncesinde, etkinlik esnasında ve etkinlik sonrasında olmak üzere üçe ayrılarak incelenmiştir. Buna göre; medya haberleri ders esnasında anlatım, yorumlama, kavram tanımlama, soru-cevap ve tartışma tekniklerini uygulama şeklinde değerlendirilebilir. Medya haberleri, manşet ya da başlığa uygun bir haber metninin hazırlanması, haber metnine uygun bir manşet veya başlık bulunması, yarım bırakılan metin için tamamlama çalışması yapılması, eksik cümle, kelime ve kavramların tahmin edilmeye çalışılması şeklindeki etkinliklerle uygulanabilir. Ayrıca 5N1K ile medya haberlerinin çözümlenmesinin yapılması, medyada tespit edilen görsellerin içeriğinin tahmin edilmesi, görsel ve haber eşleştirmesi yapılması da yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Tartışma, bilimsel araştırma ve örnek olay incelemesi yöntemleri, medya haberleri etkinliklerinde etkili şekilde kullanılabilir yöntemlerdir. Araştırmanın son bölümünde ise medya haberlerinin din eğitimi verilen derslerde kullanılmasına yönelik altı etkinlik örneği verilmiştir. Bu etkinlikler, DKAB (4-7. sınıf), Peygamberimizin Hayatı (7. Sınıf), Temel Dini Bilgiler (9. sınıf), Fıkıh (10. sınıf) ve İslâm Kültür ve Medeniyeti (12. sınıf) derslerine ait etkinlikler olup, beş ayrı ders ve beş ayrı sınıf düzeyinde uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Etkinliklerde kullanılan haberlerin birer tanesi ekonomi, spor ve sağlık; üç tanesi de günlük yaşam ile ilgilidir. Her bir etkinlikte farklı tekniklerin uygulanmasına dikkat edilmiş ve etkinliklerin sonunda daha sonraki konular ile ilgili araştırma yapılabilecek medya haberleri için örnekler verilmiştir. Beş ayrı ders ve beş ayrı sınıf düzeyinde hazırlanan bu örnek etkinlikler, din eğitiminde medya haberlerinin oldukça etkili bir şekilde kullanılabileceğini, spordan ekonomiye, sağlıktan günlük yaşama kadar medyanın hemen her bölümünde yer alan haberlerin ders konularıyla bağdaştırılabileceğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın sonuçları bağlamında, öncelikle ders kitaplarının güncellenerek medya haberlerine daha çok yer verilmesi önerilmektedir. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulacak bir platform aracılığıyla medyada çıkan haberlerin arşivi yapılabilir ve bu haberlerin hangi konularda ve nasıl kullanılabileceği hususunda kılavuz hazırlanabilir. Hem yüksek din eğitimi veren kurumlardaki öğretmen adaylarına öğretmenlik meslek dersleriyle hem de mevcut öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle din eğitimi ve medya konusunda farkındalık kazandırılabilir. Bu araştırmanın benzerleri tek bir ders veya tek bir medya aracı özelinde yapılabilir. Ayrıca din eğitimi verilen derslerde medya haberlerinin kullanılmasının öğrencilerin öğrenimine yaptığı katkıyı ölçmek için nicel ve nitel yöntemlerle alan araştırmaları yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, Öğretim Yöntemleri, Öğretim Materyali, Medya Haberleri.

Giriş

Küreselleşen dünyada eğitim anlayışı önemli bir değişim yaşamış ve eğitimin bilginin kişilere nakledilmesi şeklindeki özelliği zamanla geçerliliğini yitirmiştir. Bunun yerine değişen dünyaya adapte olabilen, hızlı ve doğru kararlar alabilen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen

524 | Ahmet Koç. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde...

ve üst düzey becerilere sahip kişiler yetiştirmek eğitimin esas amacı haline gelmiştir. Bu bakımdan eğitimi güncel olaylarla ilişkilendirmek, öğrencilerin yaşadıkları dünya hakkında bilgi sahibi olması ve onların üst düzey becerileri kazanması açısından önemlidir. Çünkü güncel olaylara derste yer vermek, öğrencilerin tartışmalarda kendini ifade edebilme, problemlere mantıklı ve yapıcı çözümler geliştirebilme ve eleştirel düşünebilme becerilerinin gelişmesine yardım eder.¹

Okullarda din eğitimi kapsamında verilen derslerin (Din Kültürü Ahlâk Bilgisi dersi, İmam Hatip Lisesi Meslek dersleri, Peygamberimizin Hayatı dersi, Temel Dini Bilgiler dersi) konuları günlük hayat ile yakından irtibatlıdır. Bu sebeple, din eğitimi günlük hayat ile ilişkilendirmek, derslerin ilgi çekici hale gelmesini ve öğrencilerin derse yönelik pozitif tutum geliştirmelerine katkıda bulunur. Çünkü medya haberleri kullanılarak hazırlanan ders etkinliklerinin sınıfta oluşturduğu informal atmosfer sayesinde öğrencilerin hem derse katılımlarını hem de akademik başarılarını arttırmak mümkündür.² Buna ilâveten din eğitimi kapsamındaki derslerin amaçlarının günlük hayatla ilişki kurmaya yönelik olması ve medyanın bu derslerin kazanımlarına yönelik verileri ihtiva etmesi, bu derslerde medya haberlerinin kullanılmasının uygunluğunu ortaya koymaktadır.

Din eğitimi ve medya konusundaki literatüre bakıldığında televizyonun,³ filmlerin⁴ ve görsel medyanın⁵ din eğitiminde kullanılabilirliği üzerinde araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Ayrıca bazı araştırmalarda sosyal medya ve din eğitimi ilişkisinin,⁶ toplumsallaşma açısından önemli iki kurum olan din ve medyanın bireyleri ne doğrultuda etkilediğinin⁷ ve yaygın din eğitimi aracı olarak çizgi filmlerin⁸ çocukların dini gelişimlerine katkısının incelendiği tespit edilmiştir. Bu araştırmada ise medya haberlerinin din eğitiminde kullanılmasının önemini vurgulanması ve medya haberlerinden din eğitiminde nasıl yararlanılacağına etraflıca tartışılması amaçlanmıştır. Ayrıca din eğitiminde medya haberlerinin nasıl kullanılacağına daha iyi anlaşılması amacıyla din eğitimi kapsamındaki farklı dersler ve sınıf düzeyleri için örnek 6 ders etkinliği ayrıntılı olarak sunulmuştur.

1. Araştırmanın Önemi, Amacı ve Yöntemi

Günümüzde bireylere din eğitimi vermek, geçmişe nispeten daha zor ve karmaşık bir hal almıştır. Bunun pek çok nedeni bulunmakla beraber dini öğrenme ve dini bilgiyle karşılaşma kaynaklarının çeşitlenmesi, en önemli sebepler arasında sayılabilir. Ayrıca geçmişte geleneksel mekânlarda uzman kişiler tarafından yapılan din eğitimindeki amaç, genellikle eğitimcilerin dini inanç, ibadet ve ahlâk konularında inandıkları ya da anladıkları muhtevayı muhataplara anlatmak şeklindeydi. Ancak günümüzde din eğitiminin hem amaçları hem

¹ Tolga Topcubaşı- Yücel Kabapınar, "Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarında Gazete Haberlerini Kullanma(ma)sı: Güncelin Sınıfta Varolma Çabası", *International Journal of Eurasian Education and Culture* 4/6 (Nisan 2019), 20-37, 22-23.

² Gülbeyaz Ünlüer - Şefik Yaşar, "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/1 (Haziran 2012), 43-57, 53.

³ Ayşe Zişan Furat, "Yaygın Din Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Yeri: Televizyon Örneği", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (Ekim 2009), 37-62.

⁴ Mehmet Korkmaz, "Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları", *Bilimname* 33 (Mayıs 2017), 35-66.

⁵ Ayşe Zişan Furat, "DKAB Derslerinde Görsel Medyanın Kullanımı/Kullanılabilirliği", *Türkiye'de Okullarda Din Eğitimi*, ed. Recep Kaymakcan vd. (İstanbul: DEM Yayınları, 2011), 573-587.

⁶ İsmail Demir, *Dini Bilgi Edinme Kaynağı Olarak Sosyal Medya (İlahiyat Fakültesi Öğrencileri Örneği)*, (Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019).

⁷ Aysun Solmaz, *Toplumsallaşma Sürecinde Din Eğitiminin Medya Algılaması ve Medya Kullanım Alışkanlıkları Üzerindeki Rolü*, (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017).

⁸ Semra Çinemre, "Diyadin TV Çizgi Filmlerinin Din Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi", *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/1 (Haziran 2021), 81-108.

mekânları hem de eğitimcileri farklılaşmıştır.⁹ Zira günümüzde din eğitimi programları, öğrencilerin düşünmelerine, soru sormalarına, birbirlerinin düşüncelerini karşılıklı olarak değerlendirerek karşılaştırma yapmalarına imkân tanıyan bir öğrenme modelini önermektedir. Ayrıca, işbirliğine ve problem çözmeye dayalı öğrenme stratejileri ile öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif bir şekilde katılmalarına ve daha fazla sorumluluk almalarına önem verilmekte, öğretmenler bu konuda teşvik edilmektedir.¹⁰ Günümüzde eğitimin amacı öğrencilerin bireysel farklılıklarının gözetildiği ve başarılı yönlerinin ortaya çıkarıldığı bir süreci gerçekleştirmek olarak kabul edilmektedir.¹¹ Öncelikle gerek örgün gerekse yaygın din eğitiminin yapıldığı öğrenme ortamlarının, teknolojik yeniliklerin kullanılmasına ve öğrencilerin bütün becerilerinin geliştirilmesine imkân sağlayacak şekilde tasarlanmasına, bu aşamada öğretmenlerin de rehber ve yol gösterici olmasına önem verilmektedir.¹² Buna ilaveten günümüzde öğrenme faaliyeti okul sınırlarının dışına taşmış durumda olup, hayatın tüm alanlarına doğru genişlemektedir. Bu noktada öğretmenden beklenen, sürecin sağlıklı ilerlemesini temin eden bir lider ya da rehber rolü üstlenmesidir.¹³ İşte bu yeni duruma uygun bir din eğitimi verebilmek için çok daha bilimsel ve tüm süreci kapsayan dinamik metot ve teknikler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu aşamada din eğitiminde öğretilecek konunun özelliğine uygun öğretim ilke ve yöntemlerin seçilmesi, eğitim ortamının buna göre hazırlanması, uygun öğretim teknolojisi ve değerlendirme yönteminin kullanılması önem arz etmektedir.¹⁴ Çünkü aktif öğrenme esas alınarak seçilen öğretim ilke ve yöntemlerinde, öğrenciye doğrudan bilgi aktarmak yerine, öğrencilerin kazandığı bilgiler ile diğer bilgiler arasında bağlantı kurması ve anlamlı bir öğrenme gerçekleştirmesi hedeflenmektedir.¹⁵

Medya haberlerinin din eğitiminde kullanılması ise, yapısı itibariyle doğru bilgilerle birlikte yanlış, noksan ve bazen de yanıltıcı bilgileri öğrencinin dikkatine sunarak, bunların tartışılmasını, fark edilmesini ve öğrencilerde her bilginin temellendirilmesi gerektiği yönündeki anlayışın oluşmasını sağlar. Böylelikle öğrenci elde ettiği dini bilgilerin kaynağını ve doğruluğunu sorgulama ihtiyacını hisseder. Böyle bir eğitim sürecinden geçen kişilerin aynı zamanda eleştirel düşünme becerileri de gelişmiş olacaktır. Eleştirel düşünme becerileri gelişmiş bireylerin din gibi hassas bir konuda, hem din konusunda yapılan birtakım tevizatları fark etmesi hem de din adına ortaya konulan bazı yanlış ideoloji, tutum ve davranışları anlayarak kendisini bundan koruması beklenir. Çünkü medyanın iletişimi kolaylaştırma gibi olumlu yönü olmakla birlikte bilgi kirliliği oluşturma ve kullanıcılarını yanıltma gibi olumsuz yönü de bulunmaktadır. Medyanın dini enformasyon açısından bu olumsuz yönünün denetlenmesine yönelik bir mekanizma ise söz konusu değildir.¹⁶ Tam bu noktada din eğitiminde medya haberlerinin kullanılması, bu haberlerin yorumlanması, eleştirilmesi ve kaynaklarının araştırılması, sosyal medya ile iletişimin herkesi kuşattığı günümüz dünyasında, öğrencilerde dini medya okuryazarlığının gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Bu bakımdan bir öğretim materyali olarak din eğitiminde medya haberlerinin kullanılmasında ve din eğitimi müfredatında yer almasında yarar olduğunu söyleyebiliriz.

⁹ Bayramali Nazıroğlu, "Din Eğitiminin Gerekliliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/2 (Eylül 2015), 191-220, 217.

¹⁰ Mehmet Bahçekapılı, "Din Eğitiminde Pedagojik Yaklaşımlar; "Din Hakkında Öğrenme" ve "Dinden Öğrenme", *Journal of Islamic Research* (2011), 101-120, 120.

¹¹ Hilmi Türkyılmaz, "Yenilikçi Bir Öğretim Tekniği Olarak Zihin Haritalama ve Din Eğitiminde Kullanımı", *International Journal of Education Technology and Scientific Researches* 2/3 (Ağustos 2017), 148-161, 149.

¹² Nihat Oyman, "Din Eğitiminin Önündeki Engeller Araştırması Bağlamında Yeni Yöntem ve Teknikler", *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi* 4/2 (Aralık 2019), 121-135, 121.

¹³ Mehmet Ayas, "Kavram Karikatürlerinin Din Öğretiminde Kullanılması", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/12 (Aralık 2018), 522-539, 523.

¹⁴ İlyas Erpay, "Yaygın Din Eğitim Kurumlarında Teknolojinin Önemi ve Kullanımı", *Şarkiyat* 11/3 (Aralık 2019), 1318-1352, 1321.

¹⁵ Ayas, "Kavram Karikatürlerinin Din Öğretiminde Kullanılması", 523.

¹⁶ Recep Emin Gül, "Sosyal Medyada Hadis Kullanımı -Facebook ve Twitter Üzerinde-", *Yüzcü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30 (2016), 163-182, 179.

Eğitim ve medya ilişkisi üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında ekseriyetle medyanın menfi tesirleri üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir.¹⁷ Bu çalışmanın amacı ise hem din eğitiminde medya haberlerinin kullanılmasının önemi, amacı ve yöntemlerinin ortaya konulması hem de olumsuz etkisi sıklıkla vurgulanan medyanın, din eğitimi sürecine müspet şekilde katkı sağlayabileceğinin tartışılmasıdır. Böylelikle benzer açılardan eleştirilen medya araçlarının din eğitiminde müspet şekilde kullanılabilmesi vurgulanarak farklı bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın bir diğer amacı ise din eğitim ve öğretimi yapan öğretmenlere, derslerinde medya haberlerinin kullanılması ile ilgili bir farkındalık kazandırma ve rehberlik etme hedefidir. Çünkü hem ülkemizde hem de diğer pek çok ülkede bir eğitim-öğretim materyali olarak genelde medya haberlerinin özelde ise gazete-dergi haberlerinin kullanılması teşvik edilmektedir.¹⁸ Ancak çeşitli araştırmalarda öğretmenlerin önemli bir bölümünün bu materyali kullanmadığı, kullanmamalarının sebebi olarak da bu konuda eğitim almamış olmaları ve nasıl kullanacaklarını anlatan bir kaynak bulamamaları gösterilmektedir.¹⁹ Bu bakımdan bu çalışma, din eğitimi kapsamındaki dersleri veren öğretmenlerin medya haberlerinden nasıl faydalanacaklarını açıklayan ve derste kullanabilecekleri etkinlik örneklerinin yer aldığı bir kılavuz olması açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde bir materyal olarak din eğitiminde medya haberlerinin kullanılması kavramsal çerçevede ele alınmıştır. İkinci bölümünde medya haberlerinin din derslerine ait ders kitaplarında bir materyal olarak yer verilme durumu incelenmiştir. Üçüncü bölümünde ise din eğitiminde medya haberlerinin kullanma yöntemleri farklı dersler ve sınıf düzeyleri için örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

2. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Kullanılması

2.1. Eğitim ve Öğretim Faaliyetlerinde Görsel ve İşitsel Materyal Olarak Medya Araçlarının Kullanılması

Sosyal medya paylaşımları, televizyon programları, internet ve gazete haberleri gibi sık kullanılan medya araçları, sosyal değişim ve gelişim için önemli bir güç olmanın yanı sıra değerleri, bireysel tutumları ve toplumsal gelenekleri değiştirebilecek bir etkiye sahiptir.²⁰ Bu sebeple medya araçları örgün eğitimle kazanılması zor olan bilgi ve becerilerin elde edilmesinde oldukça etkilidir.²¹ Bu bakımdan medya haberlerinin ders konularını günlük hayatla ilişkilendirmede tercih edilebilecek uygun araçlar olduğu söylenebilir. Kolay temin edilebilme, masraflı olmama ve güncel bilgileri ihtiva etme gibi özellikleri medyanın öğretim materyali olarak kullanılabilirliğini arttırmaktadır.²² Özellikle medya araçları arasında bulunan gazete haberlerinin yurtdışındaki eğitim kurumlarında ve sistemlerinde hem dil eğitiminde

¹⁷ İlknur Aydoğdu Karaaslan, "Dijital Oyunlar ve Dijital Şiddet Farkındalığı: Ebeveyn ve Çocuklar Üzerinde Yapılan Karşılaştırmalı Bir Analiz", *Journal of International Social Research* 8/36 (Şubat 2015), 806-818; Aysun Doğutaş, "Medya Şiddetinin Çocuklar Üzerindeki Etkisi", *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/1 (Haziran 2013), 107-126.

¹⁸ Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 17 Kasım 2008); Newspaper in Education, *Newspaper in Education Presents: Teaching with Newspapers-E-Editions and Print Editions* (Newspaper Association of America Foundation, 10 Ekim 2007).

¹⁹ Şebnem İşeri, *Fen ve Teknoloji Dersinde Gazetelerden Yararlanarak Hazırlanan Ders Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutum ve Yaratıcılığına Etkisi* (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010), 7.

²⁰ Nedim Karaduman, "Popüler Kültürün Oluşmasında ve Aktarılmasında Sosyal Medyanın Rolü", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 31/43 (Aralık 2017), 7-27, 11.

²¹ Esra Özay Köse, "Gazete Haberlerinin Biyoloji Eğitiminde Kullanımı", *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi* 1/2 (Aralık 2008), 84-91, 84.

²² Esma Buluş Kırıkkaya vd., "Fen ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerin Kullanılması", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 32/2 (Haziran 2013), 223-247, 228.

hem de diğer derslerde etkin şekilde kullanıldığı ve bu konuda öğretmenlere rehberlik edecek çalışmaların bulunduğu görülmektedir.²³

Dijital teknolojilerin ve bilişim sistemlerinin sunduğu yeni imkânlar öğretim materyallerinin çeşitlenmesini sağlamış, medya araçlarının yaygınlaşması yeni materyallerin öğretim süreçlerine girmesini kolaylaştırmıştır. Hatta öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyici görsel ve işitsel materyaller, günümüzde eğitim ve öğretim sürecinin vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Ayrıca medya araçları, öğrencilerin öğrenim sürecine interaktif bir şekilde katılabilmelerine de imkân tanıyarak öğretmen merkezli yöntem ve tekniklerin yerini, öğrenci merkezli etkileşimli yöntem ve tekniklere bırakmasına yol açmıştır.²⁴

Medya araçları ile sunulan ürünlerin çocukların zihninde çok daha kalıcı izler bıraktığı, çocukların medyada gördükleri bir fotoğraftan, izledikleri bir haberdan ve okudukları bir paylaşımdan çok daha fazla etkilendikleri çeşitli araştırmalarda ortaya konulmuştur.²⁵ Çünkü medya araçları bir olayı veya bilgiyi takdim etmede, pek çok farklı unsuru (ses, ışık, görüntü, söz ve ifade) oldukça etkili bir biçimde bir araya getirerek çarpıcı bir sunum içinde kullanabilmektedir. Bu sayede takipçisini, izleyicisini ya da okuyucusunu hem bilişsel hem duyuşsal ve hatta duygusal olarak etkileyebilmektedir.²⁶ Öğretim faaliyetinin farklı yöntem, teknik ve materyallerle desteklenmesi gerekliliğinin diğer bir sebebi de kitaplardaki anlatımların ve derslerdeki sunumların genellikle ders verici bir şekilde sonlandırılmasının öğrenciyi doğrudan kabullenmeye sevk etmesidir. Öğrenciler için ilgi çekici olmayan bu durumun diğer bir handikapı da onları düşünmeye sevk etmemesi ve sorunlara farklı çözüm yolları üretmelerine destek olmamasıdır.²⁷ Öğrenilen konuların günlük yaşamdaki yansımaları öğrenciyi aktarılabiliyor ve böylelikle öğrenciyi elde ettiği bilgilerin hayatta bir karşılığının olduğu hissettirebiliyorsa, işte o zaman, öğrenilenlerin notla veya bir üst sınıfa ya da eğitim kurumuna devam etmekle sınırlı olması engellenmiş demektir.²⁸ Çünkü derslerde farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması ve konuların günlük yaşamla bağlantılarının kurulması, öğretme-öğrenme süreçlerini olumlu etkileyen faktörler olarak ifade edilmektedir.²⁹

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, öğretmenleri konuları sadece anlatıma dayalı olarak işledikleri zaman bu dersleri sıkıcı ve ezberlenmesi gereken konular bütünü şeklinde düşünmektedirler.³⁰ Bu sebeple ders işleme sürecinin sadece ders kitaplarıyla veya anlatıma dayalı olarak yürütülmesinden ziyade bu süreçte görsel ve işitsel materyallerin de kullanılması gerekmektedir. Dahası öğrencilerin de bu tür materyaller hazırlamaları teşvik edilerek, yaparak-yaşayarak öğrenmelerine imkân tanınmalıdır. Özellikle somut işlemler dönemindeki öğrencilere öğretilmesi hedeflenen ilke ve değerlerin farklı yöntem, teknik ve materyallerle desteklenmesi daha mühimdir. Çünkü hedef ilke ve değerler, bu dönemdeki çocuklar için soyut

²³ Sherrye Dee Garrett, *Improving Comprehension with newspapers, 2008 NIE Week Teacher's Guide* (Boston: Newspaper Association of America Foundation, Eylül 2009); Paul Sanderson, *Using Newspapers in the Classroom* (Cambridge, U.K. ; New York: Cambridge University Press, 1999).

²⁴ Ayşe Zişan Furat, "Din Eğitimi Ekseninde Türkiye'de Medya ve Din Araştırmaları", *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (Haziran 2019), 29-51, 30.

²⁵ Kamil Kaya - Meryem Tuna, "İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 17 (Şubat 2008), 159-182, 163-164; Ayşegül Yolga Tahiroğlu vd., "Medyanın Çocuk ve Gençler Üzerine Olumsuz Etkileri; Şiddet Eğilimi ve İnternet Bağımlılığı", *Yeni Symposium Dergisi* 48/1 (Ocak 2010), 19-30, 26.

²⁶ Eda Bütün Kar - Cevat Elma, "Medya Destekli Öğretimin Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13/2 (Eylül 2017), 531-549, 533.

²⁷ Bütün Kar - Elma, "Medya Destekli Öğretimin Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi", 533.

²⁸ Yüksel Özden, *Öğrenme ve Öğretme* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2014), 208.

²⁹ Ahmet Koç, "The Impact of Self-Efficacy Perceptions of Imam Hatip Secondary School Teachers on Students and Educational Environment", *International Journal of Curriculum and Instruction* 13/1 (Ocak 2021), 169-182, 169.

³⁰ James A. Duplass, *Teaching Elementary Social Studies: Strategies, Standards, and Internet Resources* (Australian ; Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning, 2011), 6.

528 | Ahmet Koç. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde...

kavramlardan öte bir mana taşımamakta, kitaplarda veya ders anlatımlarında sunulan tavsiye ve nasihatler genellikle çocuklarda davranış değişikliğine sebep olmamaktadır. Bu durumu izâle etmek için hedef değer ve ilkeleri bünyesinde barındıran somut örneklerden yararlanılması önem arz etmektedir.³¹ Bu sayede çocuklar hedef ilke ve değerleri hayatlarının hangi aşamasında kullanabileceklerini kavrayabilecek ve somut yaşantılar meydana getirebileceklerdir. Nihayetinde görsel ve işitsel materyaller kullanılarak yapılan bir eğitim ve öğretim faaliyeti, kazanılan bilgilerin kalıcılığının artmasını sağlayacaktır.³² Bünyesinde soyut bilgileri ve kavramları yoğun şekilde barındıran din eğitimi ve öğretimi süreçlerinde de öğrencilerin daha fazla duyu organına hitap edecek görsel ve işitsel materyallerin kullanılması oldukça önemlidir.³³

2.2. Din Eğitiminde Medya Haberlerinin Kullanılması

Günümüzde bireyler medyayı kullanırken çoğunlukla bilinçsiz şekilde, yoğun bir dini enformasyona maruz kalmaktadır. Dini konuların gerek dünyanın gerekse ülkemizin gündeminde daha fazla bulunmasından dolayı, televizyonlarda dini içerikli programlara daha sık yer vermeye başlanmıştır. Dini ağırlıklı yayın yapan ve yapmayan pek çok televizyon kanalında gösterimi yapılan dini sohbet, soru-cevap, hatim, Kâbe'den yayın, dua, zikir ve mevlid programlarının izleyicileri kendine çektiği ortaya çıkmıştır.³⁴ Dahası dini ağırlıklı yayın yapmayan kanalların da bir kısmının tartışma programlarında, haberlerinde, film, dizi, şov, yarışma gibi eğlence içerikli yayınlarında hatta reklamlarında ehil olan ya da olmayan kişiler tarafından genellikle popüler dini meselelerin gündeme taşındığı görülmektedir.³⁵ Bu durum medyanın, dini aktaran, temsil eden ve hatta kendi kriterleri doğrultusunda şekillendiren bir aktör haline geldiğini ortaya koymaktadır.³⁶ Kişi sadece televizyon programlarında değil sosyal medya paylaşımlarına baktığında, arabasına binip radyosunu açtığında, gazetedeki haberleri ya da köşe yazılarını okuduğunda, mübarek gün ve gecelerde akıllı telefonunun ekranına düşen mesajları gördüğünde dini içeriklerle karşılaşmaktadır. Bütün bunlar, medyanın din eğitimi, dini formasyon ve din algısı bakımından alternatif bir araç haline gelme durumunu arttırmaktadır.³⁷ Türkiye genelinde yapılan bir araştırma sonucuna göre, her dört kişiden birinin medyayı bir dini bilgi kaynağı olarak gördüğü ifade edilmektedir.³⁸

Medyanın dini bilginin topluma aktarılmasındaki rolü, artık medyaya yönelik olumsuz algının değişmesi ve medya araçlarının etkili bir şekilde kullanılması gerektiğinin bilimsel araştırmalarda ifade edilmesine sebep olmuştur.³⁹ Son dönemlerde televizyon, sinema, film, çizgi film gibi farklı medya araçlarının din eğitimi alanındaki kullanımına yönelik müstakil çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda televizyonun informal bir din eğitimi aracı olarak kullanılması halinde dikkat edilmesi gereken hususlar ele alınmış, ayrıca televiz-

³¹ Nevzat Köken, "Çocuk ve Hayat Bilgisi", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 4/1 (Ocak 2003), 15-27, 18-20.

³² Bütün Kar - Elma, "Medya Destekli Öğretimin Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi", 532.

³³ Mehmet Korkmaz, "Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları", 59.

³⁴ İsmihan Şimşek, "Sosyoekonomik Bir Medya Gerçekliği Olarak Televizyon Vazifesi", *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (Haziran 2019), 123-136, 126.

³⁵ Nazıroğlu, "Din Eğitiminin Gerekliliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı", 200.

³⁶ Nihal Kocabay Şener, "Türkiye'de Medya ve Din Araştırmalarını Yeniden Düşünmek: Eksiklikler Nasıl Doldurulabilir?", *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (Haziran 2019), 53-69, 54.

³⁷ Nazıroğlu, "Din Eğitiminin Gerekliliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı", 200.

³⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı, *Türkiye'de Dini Hayat Araştırması* (Ankara: DİB Yay, 2014), 113.

³⁹ Hediyeullah Aydeniz, "Bir İmkân ve Meydan Okuma Olarak Medya ve İletişim: Türkiye'de Din Hizmetleri ve Dini Bilgi Alanı Üzerinde Bir Değerlendirme", *Medya-Din ve Dijitalleşme*, ed. Mete Çamdereli vd. (Medya ve Din Tartışmaları, İstanbul: Köprü Kitapları, 2016), 228-324, 300.

yon aracılığıyla dini anlamda oluşan olumsuzlukların giderilmesine yönelik tedbirler üzerinde durulmuştur.⁴⁰ Bu konuyu inceleyen diğer araştırmalar, medya araçlarının ders programlarında din eğitimi takviye edici yardımcı materyal olarak yer almasının, öğrencilerin derse olan merakını, ilgisini arttırdığını ve öğrenme süreçlerine aktif olarak katılabilmelerine imkân sağladığını ortaya koymaktadır.⁴¹

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi (DKAB) dersinin “öğrencilerin dinin sosyal hayat, kültür ve medeniyet unsurları üzerindeki etkilerini kavramaları ve çevresindeki dinî davranış, yorum, tutum ve deneyimlerin farkında olmaları”⁴² şeklindeki amaçları incelendiğinde, dersin hayata dönük bir ders olduğu ifade edilebilir. Bu derste yakından uzağa doğru güncel konuların işlenmesi, öğrencilerin ders konularıyla güncel olaylar arasında ilişki kurmasına yardımcı olacaktır. Güncel olaylara öğretimde yer verilmesinin faydaları farklı boyutlarıyla sıralanabilir. Güncel olaylar, öğrenme ortamının ilgi çekici olmasını sağlar, konuyu örneklendirerek öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır, sosyal eylemlere katılma olanağı sağlar. Öğrencilerin gerçekler ile görüşler arasındaki farkı anlamasına imkân sağlar, öğrencilerin yaşadığı dünya hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar. Ayrıca, güncel olaylar öğrencilerin okul içi ve okul dışı yaşam; geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmasını sağlayan anlamlı bir köprü görevi görür.⁴³

Medya araçları içerdikleri farklı konulardaki haberler (sosyal hayat, politika, finans, sağlık, teknoloji, bilim, eğitim, kültür, sanat, spor vb.), zengin görsel içerikler (resim, fotoğraf, şema, grafik, harita vb.) ve her düzeydeki öğrenciye hitap etme özelliği ile din derslerinde kolayca kullanılacak bir araçtır. Medya haberleri din derslerine ön hazırlık yapılmasında, bu derslerde kazanılan bilgilerin pekiştirilmesinde ve amaçlanan becerilerin kazanılmasında, gelişen teknoloji ile birlikte çok hızlı değişmesi ve yayılması bakımından devamlı yenilenen bir kitap fonksiyonuna sahiptir. Dolayısıyla medya haberlerinin, az maliyetli olması, kolay temin edilebilmesi, öğrenci merkezli eğitime imkân sağlaması, etkileşimli olması, güncel bilgileri ihtiva etmesi, ilgi çekici olması bakımından da⁴⁴ din derslerinde kullanılacak etkili bir kaynak olduğu söylenebilir.

3. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ve İHL Meslek Dersleri Kitaplarının Medya Haberlerinin Kullanımı Açısından Değerlendirilmesi

Pythagoras Araştırma kapsamında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi (DKAB) ders kitapları (4-12. sınıf arası), İHL Meslek Dersleri kitapları (Akaid, Dinler Tarihi, Fıkıh, Hadis, Hitabet ve Mesleki Uygulama, İslâm Kültür ve Medeniyeti, Kelâm, Mesleki Arapça, Siyer, Temel Dini Bilgiler, Tefsir), Kurân-ı Kerîm dersi kitapları (5-12. sınıf arası), Temel Dini Bilgiler dersi kitapları (Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulları için İslâm 1 ve İslâm 2; Lise ve İmam Hatip Liseleri için İslâm 1 ve İslâm 2), Peygamberimizin Hayatı dersi kitapları (5-12. sınıf arası) olmak üzere toplam 42 kitap incelenmiştir. Gazetelerde, dergilerde, haber nitelikli web sitelerinde ve sosyal medya platformlarında yayınlanarak araştırmaya konu olan ders kitaplarına konmuş haber metinleri, görseller ve buna bağlı olarak hazırlanan etkinlikler tespit edilerek sunulmaya çalışılmıştır.

⁴⁰ Ayşe Zişan Furat, “Yaygın Din Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Yeri: Televizyon Örneği”.

⁴¹ Ayşe Zişan Furat, “DKAB Derslerinde Görsel Medyanın Kullanımı/Kullanılabilirliği”; Mehmet Korkmaz, “Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmlerden Yararlanma Durumu”; Adem Korukçu, “Medya Yoluyla Din Hizmetleri”, *Din Hizmetlerinde Rehberlik ve İletişim El Kitabı*, ed. Recai Doğan - Remziye Ege (Ankara: Grafiker Yayınları, 2016), 155-188.

⁴² Milli Eğitim Bakanlığı, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 4 ve Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)”, 8.

⁴³ Handan Deveci, “Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 4/3 (Haziran 2005), 159-166, 160.

⁴⁴ Özyay Köse, “Gazete Haberlerinin Biyoloji Eğitiminde Kullanımı”, 85.

530 | Ahmet Koç. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde...

Doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemleriyle incelenen ders kitaplarında, medya haberlerinin doğrudan kullanıldığı dört bulgu elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1: Ders Kitaplarında Kullanılan ya da Kullanılması Hedeflenen Medya Haberleri

Sıra No	Sınıf Düzeyi	Kitap Adı	Sayfa No	Medya Haber Türü	Medya Haberinin Kullanılma Türü
1	9	Temel Dini Bilgiler	117	Pano çalışması ödevi	Dolaylı
2	9	Temel Dini Bilgiler	122	Hazırlık çalışması sorusu	Dolaylı
3	Ortaokul	Temel Dini Bilgiler İslâm 2	113	Haber metni ve görseli	Doğrudan
4	8	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	31	Haber metni ve görseli	Doğrudan

Tablo 1’deki bulgulardan birincisi ve ikincisi İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri arasındaki Temel Dini Bilgiler (TDB) dersinin ders kitabında yer almaktadır.⁴⁵ Bu kitabın 117. sayfasında bulunan birinci bulgu, öğrencilerden yapmaları istenen bir pano çalışması şeklindeki etkinliktir. *Ahlâki Davranışlar* ünitesinin üçüncü bölümü olan *Zararlı Alışkanlıklar* konusunda öğrencilerden zararlı maddelerle ilgili gazete ve dergilerden yararlanarak bir pano hazırlamaları istenmektedir. Aynı kitabın 122. sayfasında bulunan ikinci bulgu, öğrencileri derse hazırlama ve güdüleme bağlamında yapılan hazırlık çalışma sorularından sonuncusudur. *Adâb-ı Muâşeret* ünitesinin *Medya ve Bilişim Adâbı* konusuna öğrencileri hazırlamak için kendilerine yöneltilen “kitle iletişim araçlarının yarar ve zararları nelerdir? Konu ile ilgili gazete haberleri bulup sınıfta paylaşınız” sorusudur. Üçüncü bulgu Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları için hazırlanmış olan Temel Dini Bilgiler-İslâm (2) ders kitabında yer almaktadır.⁴⁶ Bu kitabın 113. sayfasında bulunan haber metni ve görseli *İslâm ve Günlük Hayat* ünitesinin *Kul Hakkını Gözetmek* konusu içindedir. Haber metni ve görseli bir haber websitesinden kaynak gösterilerek öğrencilere sunulmakta ve ardından “haberdeki davranışı yorumlayınız” şeklindeki bir soruyla dersin işlenmesi sürecinde tartışma yönteminin kullanılması hedeflenmektedir. Dördüncü bulgu DKAB 8. sınıf ders kitabında yer almaktadır.⁴⁷ Bu kitabın 31. sayfasında bulunan haber metni ve görseli *Kader İnancı* ünitesinin *Başarı ve Başarısızlık* konusu içindedir. *Sokaklardan Şampiyonluğa Uzanan Bir Başarı Öyküsü* başlıklı haber metni ve görseli bir websitesinden kaynak gösterilerek öğrencilere sunulmakta ve ardından “anlatılan bu durumu kader, sorumluluk ve başarı ilişkisi açısından yorumlayınız” şeklindeki bir soruyla dersin işlenmesi sürecinde tartışma yönteminin kullanılması hedeflenmektedir.

Tablo 1’deki dört bulgu incelendiğinde kullanılan ya da kullanılması istenen medya haberlerinin öğrencileri araştırmaya, paylaşmaya ve tartışmaya yönlendirdiği görülmektedir. Din derslerinde öğrenilen bilgilerin medya haberlerinde yer alan verilerle karşılaştırılması ve güncel hayat ile ilişkilendirilmesi hedeflenmiştir. Bu bakımdan kitaplara konulan etkinlik, soru ve haber metinlerinin ders işleniş sürecini zenginleştireceği söylenebilir. Bununla birlikte 42 ders kitabında sadece dört örnek bulunabilmiş olması, medya haberlerinin din eğitiminde yeterince kullanılmadığını, ders öğretmenlerine ders işleme süreçlerinde medya haberlerinin kullanımı ile ilgili yeterli malzemenin sunulmadığını da ortaya koymaktadır.

⁴⁵ Ahmet Özdemir vd., *Temel Dini Bilgiler*, ed. Suna Akkurt (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.).

⁴⁶ Abdullah Açıık vd., *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Temel Dini Bilgiler İslâm (2)*, ed. Veli Karataş (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.).

⁴⁷ Sebhattin Nayir vd., *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 8*, ed. Veli Karataş (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.).

Ders kitapları incelendiğinde Tablo 1'deki dört bulgunun dışında özellikle kitaplardaki bazı görsellerin çeşitli haber sitelerinden alındığı ve kitabın ilgili bölümünde yer verildiği görülmektedir. Ancak kitaplarda yer verilen bu görsellerin haber metinleriyle ilgili herhangi bir açıklama söz konusu olmayıp, işlenen konu bu görselle doğrudan ilişkilendirilmemiştir. Örneğin DKAB 9. sınıf ders kitabının *Gençlik ve Değerler* ünitesinde *Şecaat* bölümü işlenirken 15 Temmuz 2016'da milletimizin gösterdiği şecaat bir görselle anlatılırken konu ile ilgili bir haber metni yer almamaktadır.⁴⁸ Diğer bir örnekte, DKAB 6. sınıf ders kitabının *Zararlı Alışkanlıklar* ünitesi işlenirken *YEDAM'la Hayata Devam, İçmesen, Alkol kontrol kaybına yol açar* başlıklı görseller kullanılmış fakat konu ile ilgili herhangi bir haber metnine yer verilmemiştir.⁴⁹ Bu iki örneğe benzer durumda olan ve kitap içinde görsel olarak kullanılan ancak herhangi bir haber metnine yer verilmeyen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur:

Tablo 2: Din Dersleri Kitaplarında Sadece Görsel Olarak Yer Verilen Medya Haberleri

Sıra No	Sınıf Düzeyi	Kitap Adı	Sayfa No	Görsel Başlığı	Alındığı Kaynak
1	5	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	38	Toplu iftar	Haber websitesi
2	5	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	86	Hırka-ı Şerif ziyareti	Web sitesi
3	6	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	24	Mukabele geleneği	Web sitesi
4	6	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	36	Cemaatle namaz	Haber websitesi
5	7	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	46	Kurban	Haber websitesi
6	8	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	57	Afrika'da su kuyusu açılması	Web sitesi
7	9	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	59	Afrika'da su kuyusu açılması	Web sitesi
8	11	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	120	15 Temmuz darbe girişimi	Haber websitesi
9	7	Peygamberimizin Hayatı	113	Kızılay yardımı	Web sitesi
10	Lise	Temel Dini Bilgiler İslâm 1	65	Karaborsacılık	Haber websitesi
11	Lise	Temel Dini Bilgiler İslâm 1	106	Yardım ve paylaşma	Haber websitesi

Tablo 2'de medyada haber olarak yer almış haberlerin görsellerinin din dersleri kitaplarının içinde kullanıldığı görülmektedir. Kitapta işlenen konu ile ilgili bağlantısı olan görsellere haber websitesi kaynak gösterilerek yer verilmiş ancak görsele bağlı olan herhangi bir haber metnine kitapta yer verilmemiştir. Benzer bulgular farklı ders kitaplarında da mevcut olup, bu tablo dışındaki bazı haber görsellerine de kaynak olarak, çeşitli fotoğraf arşivleri

⁴⁸ Abdullah Pektaş vd., *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 9*, ed. Veli Karataş (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.).

⁴⁹ Safiye Özdemir, *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 6* (Ankara: Dörtel Yayıncılık, 2019).

532 | Ahmet Koç. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde...

sunulmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak, din derslerinde işlenen konuların bir kısmının medyada haber olarak yer aldığı, bu haberlerin görsellerine kitaplarda yer verildiği, haber metinlerine de yer verilmesi durumunda ders işleme sürecinin öğrenciler için daha güncel ve ilgi çekici hale getirilebileceği söylenebilir.

Tablo 1 ve 2'deki bulgular incelendiğinde, gerek sadece görsel olarak gerekse haber metni/görseli ya da etkinlik olarak din dersleri kitaplarında yer alan medya haberlerinin DKAB ve TDB dersleri kitaplarında olduğu, bir tanesinin ise Peygamberimizin Hayatı kitabında olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayanarak İHL Meslek Dersleri, Kurân-ı Kerîm ve Mesleki Arapça ders kitaplarında medya haberlerine ve ilgili görsellere hiç yer verilmediği görülmektedir. Hâlbuki yurtdışındaki eğitim sistemlerinde özellikle dil eğitiminde medya haberlerinin sıklıkla kullanıldığı kavramsal çerçeve bölümünde ifade edilmiştir.

4. Din Eğitiminde Medya Haberlerini Kullanma Yöntemleri

4.1. Din Eğitiminde Medya Haberleri Kullanılırken Nelere Dikkat Edilmelidir?

Bu bölümde, derste medya haberlerinin kullanılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar dersten önce, ders esnasında ve etkinlik sonrası olmak üzere üç başlık altında ele alınacaktır.

4.1.1. Dersten Önce Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Din eğitimi verilen derslerde medya haberlerinin kullanılmasında öncelikli ve en önemli husus materyalin dersin konusuna uygunluğudur. İlgisiz bir materyal dersin insicamını bozacağı gibi öğrencilerin zihninde yanlış bir algının oluşmasına da sebep olabilir. Dersin konusuna uygun materyal seçiminde dikkat edilecek diğer önemli husus da materyalin, konu içinde bu etkinliğe ayrılan süreye ve sınıf şartlarına uygunluğudur. Uzun bir haber videosunun tamamen bitmemesi veya ekrana yansıtılan görselin tüm öğrenciler tarafından net şekilde görülebilmesi gibi sorunlar etkinliğin verimliliğini azaltacaktır. Ardından kullanılacak medya haberlerinin hangi kaynaktan elde edileceğine karar verilerek uygun materyalin seçimi aşamasına geçilmelidir. Bu aşamada seçilen medya haberinin, öğrenciler için ilgi çekici olması, öğrencilerin ön bilgileriyle uyumlu olması ve öğrencilerin yaş seviyesi, dil ve anlama kapasitelerine uygun olması önem arz etmektedir.⁵⁰ Etkinliğin uygulama aşamasına geçilmeden önce medya haberinin içeriği hakkında kontroller mutlaka yapılarak, hem öğrenciler üzerinde menfi tesiri olabilecek unsurlar ayıklanmalı⁵¹ hem de öğrencilerin hedeflenen temel becerileri kazanmasına yardımcı olacak materyaller olmasına dikkat edilmelidir.⁵²

Derslerinde medya haberlerini kullanma etkinliğini yeni uygulayacak öğretmenlerin zaman konusunda bir sıkıntı yaşamamaları için dersten önce etkinlik ile ilgili prova yapmaları yerinde olacaktır. Ders işlenmeden önce öğrencilerden konu ile ilgili –ders kitabındaki hazırlık sorularında olduğu gibi- araştırma yapmaları, medya haberlerini bulmaları, tasarım yapmaları ve etkinlik hazırlamaları istenebilir.

4.1.2. Derste Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Medya haberleri etkinliği uygulanırken görsel materyallerin sıklıkla kullanılacak olması öğrencilerin dikkatinin dağılmasına yol açabilir. Bunun önüne geçmek için öğretmenin

⁵⁰ Korkmaz, "Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları", 60.

⁵¹ Topcubaşı - Kabapınar, "Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarında Gazete Haberlerini Kullanma(ma)sı", 35.

⁵² İşeri, *Fen ve Teknoloji Dersinde Gazetelerden Yararlanarak Hazırlanan Ders Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutum ve Yaratıcılığına Etkisi*, 42.

bu materyali dersin hangi aşamasında ve nasıl kullanacağını öğrencilere açıklamaları ve bu yönergeye uygun şekilde materyali kullanmaları yerinde olacaktır.⁵³ Etkinlik uygulanırken medya haberlerinin dersin konusu ile ilişkisinin tam olarak sağlanabilmesi için öğrenciler uygun sorularla yönlendirilebilirler. Etkinlik uygulanırken grup çalışmalarının yapılması verimliliği arttıracaktır. Bu bakımdan grup çalışması yapılması önerilebilir. Ayrıca gruplar oluşturulurken hem grupların kalabalık olmamasına hem de gruplarda farklı öğrenme düzeylerine ait öğrencilerin yer almasına dikkat edilmelidir. Derste kullanılan medya haberi görüntülü bir haber özelliği taşıyorsa öğretmenin etkinlik esnasında haber videosunu durdurması, öğrencilere sorular sorması, onlardan empati yapmalarını, fikirlerini paylaşmalarını istemesi ve gerekirse not aldırması bu sürecin daha etkili ve verimli geçirilmesini sağlar.⁵⁴

4.1.3. Etkinlik Sonrasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Etkinlik sonrasında ilk olarak, hazırlanacak değerlendirme sorularıyla öğrencilerin derste kullanılan medya haberlerinin ders konusunun anlaşılmasına ne düzeyde katkı sağladığı, ne kadar ilgi çekici olduğu vb. konular öğrenilebilir. Öğrencilerden elde edilecek bu dönüt daha sonraki konularda bu etkinliğin uygulanması için bir rehber görevi görecektir.

Derste basılı bir materyal kullanılmışsa öğrencilerin bunu evlerine götürmeleri ve derste öğrendikleri bilgileri velileriyle paylaşmaları kazanımların kalıcılığını arttıracaktır. Buna ilaveten derste kullanılan materyale uygun bir ev ödevi veya araştırması verilebilir. Derste kullanılan medya haberleri ile ders öncesindeki hazırlık sürecinde veya ders sonrasında ödev sürecinde öğrencilerin hazırlayacakları medya haberleri birleştirilerek, sınıfta ya da okulda bir pano oluşturmaları sağlanabilir. Derste medya haberlerinin kullanılması sayesinde öğrencilerin bu öğretim materyalini öğrenmesinin ardından, gerek işlenen konu hakkında gerekse gelecek haftalarda işlenecek konular hakkında, öğrencilerden medya haberi niteliği taşıyabilecek özgün çalışmalar –örneğin haber metni, görseli, başlığı, karikatür, köşe yazısı vb.- bulmaları ya da yapmaları istenebilir.⁵⁵ Çünkü derste kullanılan bu materyalin bir faydası da öğrencilerin artık dini medya okur-yazarlığı çerçevesinde din ile ilgili bir haber okuduklarında ya da izlediklerinde algıda seçicilik oluşması, bu haberle ilgili bir farkındalığa sahip olmalarıdır.

4.2. Din Eğitiminde Medya Haberleri Nasıl Kullanılır?

Medya araçları başta yerel, ulusal ve küresel haber bölümleri olmak üzere köşe yazıları, spor sayfaları, hava durumu, yemek bölümü, TV rehberi, ilanlar, okuyucu yorum ve şikâyetleri gibi hemen her bölümü derste kullanılacak zengin bir materyal içeriğine sahip araçlardır. Medya araçlarında yer alan bu haberlerin din eğitiminde kullanılması ise dersin kazanımlarına, öğrencilerin hazır bulunuşluklarına ve konuların niteliklerine göre farklılık gösterebilir. Bu bakımdan yazılı, görsel ve sosyal medyada yer alan haberler, fotoğraflar, resimler, videolar, makaleler, grafikler, ilanlar, karikatürler, manşetler ve başlıkların her biri din eğitimi verilen derslerin içeriğine ve sınıf/öğrenci şartlarına bağlı olarak kullanılabilir. Medya araçlarında yer alan bu bölümlerin her biri ders esnasında anlatım, yorumlama, kavram tanımlama, soru-cevap ve tartışma tekniklerini uygulama şeklinde değerlendirilebilir. Bunlara ilaveten her bir bölüm için uygun bir haber metninin hazırlanması, haber metnine uygun bir manşet/başlık bulunması, yarım bırakılan metin için tamamlama çalışması yapılması, eksik cümle, kelime ve kavramların tahmin edilmeye çalışılması şeklindeki etkinlikler de uygulanabilir. Ayrıca 5N1K ile medya haberlerinin çözümlemesinin yapılması, medyada tespit edilen görsellerin içeriğinin tahmin edilmesi, görsel ve haber eşleştirmesi yapılması,

⁵³ Buluş Kırıkkaya vd., "Fen ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerin Kullanılması", 234.

⁵⁴ Korkmaz, "Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmlerden Yararlanma Durumu", 60.

⁵⁵ Ünlüer - Yaşar, "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri", 46-47.

534 | Ahmet Koç. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde...

sınıfta, okulda ya da öğrencinin yakın çevresinde gelişen bir olay için haber oluşturulması da yapılabilecek etkinlikler arasındadır.⁵⁶

Derslerde medya haberleri etkinliği öğretmen tarafından hazırlanacak bir yönerge çerçevesinde uygulanır. Dersin hangi aşamasında nelerin yapılacağını anlatan bu yönerge, hazırlık sürecinin, ilgili kazanımların, öğrencileri güdüleme, etkinliği uygulama ve değerlendirme aşamalarının nasıl yürütüleceğinin ve içeriklerinin neler olacağını anlatıldığı bir özellikte olmalıdır. Hazırlık süreci bölümünde, ilgili materyallerin nasıl temin edileceği; ilgili kazanımlar bölümünde, uygulanacak etkinliğin hangi kazanımlarla ilişkili olduğu belirtilir. Güdüleme bölümünde, öğrencilerin etkinliğe yönelik dikkatlerinin ne şekilde çekileceği; planın gelişme bölümünde ise etkinliğin uygulama basamakları detaylı şekilde anlatılır. Son olarak değerlendirme bölümünde ise uygulanan etkinliğin öğrenciler tarafından nasıl karşılandığı ve ders kazanımlarının hangi seviyede gerçekleştiği ölçülür. Yönergede etkinliğin nasıl uygulanacağı ayrıntılı bir şekilde yazılarak ders esnasında oluşabilecek boşlukların önüne geçilmesi sağlanır. Ayrıca derste kullanılacak medya haberi yazılı ya da basılı bir özellik taşıyorsa yönergeye eklenmesi uygun olacaktır. Son olarak yapılan bu etkinliğe bağlı derste uygulanması ya da öğrencilere ödev olarak verilmesi planlanan bir etkinlik kâğıdı varsa, bu da yönergeye eklenmeli ve çoğaltılarak öğrencilere dağıtılmalıdır.

Medya haberlerinin kullanılması etkinliğinde tartışma yöntemi tamamlayıcı bir yöntemdir. Bu bakımdan büyük ya da küçük tartışma gruplarının oluşturulması ve gruplar arasında münazara yapılması tercih edilebilir. Ayrıca tartışma yönetiminin medya haberleri etkinliklerinde kullanılması ve öğrencilerin hazırladıkları medya haberi ödevlerinin ve ürünlerinin arkadaşları tarafından değerlendirilmesinin, öğrencilerin özgüvenlerinin ve yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlayabileceği de söylenebilir.⁵⁷

Medya haberlerinin kullanılması etkinliğinde yapılabilecek bir diğer uygulama da öğrencilerden arşiv oluşturmalarının istenmesidir. Belli bir zaman dilimi içinde, öğrencilerin tüm medya araçlarında rastladıkları haberleri arşivlemeleri, ardından bunları sınıf/okul ortamında paylaşmaları istenebilir.⁵⁸ Bir sonraki adımda bu haberler arasında yapılacak çeşitli yarışma formatlarıyla –en ilginç haberi bulma, en çok haberi toplama vb.- düzenlenecek etkinlikler sayesinde öğrencilerin derse olan ilgilerinin ve dini medya okuryazarlık farkındalıklarının artırılması sağlanabilir.

Medya haberlerinin kullanılması etkinliğinde bilimsel araştırma yöntemi uygulanarak öğrencilerden medyada çıkan haberlerde dini içeriklerin hangi sıklıkta yer aldığını araştırmaları, bu haberlerde kullanılan dini kavramları bulmaları ve dinin hangi boyutlarının daha çok vurgulandığını incelemeleri istenebilir. Bu yöntem bireysel olarak uygulanabileceği gibi grup çalışması olarak da uygulanabilir. Ayrıca bilimsel araştırma yöntemi uygulanırken nicel analiz yöntemleri kullanılabilir gibi nitel analiz yöntemleri arasındaki içerik analizi yöntemi de kullanılabilir.⁵⁹

Medya haberlerinin din eğitimi verilen derslerde kullanılmasında en uygun yöntemlerden biri de örnek olay incelemesi yöntemidir. Haberlerde yer verilen sosyal olayların dini ve ahlâki boyutları sınıf ortamında örnek olay incelemesi yöntemi ile değerlendirilerek öğ-

⁵⁶ İşeri, *Fen ve Teknoloji Dersinde Gazetelerden Yararlanarak Hazırlanan Ders Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutum ve Yaratıcılığına Etkisi*, 38.

⁵⁷ İşeri, *Fen ve Teknoloji Dersinde Gazetelerden Yararlanarak Hazırlanan Ders Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutum ve Yaratıcılığına Etkisi*, 144.

⁵⁸ Deveci, "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı", 163.

⁵⁹ Nusret Kavak vd., "Fen-Teknoloji Okuryazarlığı ve İnfomal Fen Eğitimi: Gazetelerin Potansiyel Rolü", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 26/3 (Eylül 2006), 17-28, 20.

rencilerin düşünce derinliği kazanmaları ve empati kurmaları sağlanabilir. Bu sayede öğrenciler bir olay ile ilgili birbirinden farklı görüşler, alternatif seçenekler ve yeni bakış açıları kazanmış olacaktır.⁶⁰

4.3. Din Eğitiminde Medya Haberlerinin Kullanılması ile İlgili Etkinlik Örnekleri

Bu bölümde, ilkokul, ortaokul, lise ve İmam Hatip Liseleri'nde din eğitimi kapsamında okutulan farklı derslerde ve sınıf düzeylerinde medya haberlerinin nasıl kullanılabilceğini gösteren örnek 6 ders etkinliği ayrıntılı olarak sunulmuştur. Bu etkinlikler DKAB (4-7. sınıf), Peygamberimizin Hayatı (7. Sınıf), TDB (9. sınıf), Fıkıh (10. sınıf) ve İslâm Kültür ve Medeniyeti (12. sınıf) derslerine ait etkinliklerdir. Etkinlikler beş ayrı ders ve beş ayrı sınıf düzeyinde uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Etkinliklerde kullanılan haberlerin birer tanesi ekonomi, spor ve sağlık; üç tanesi de günlük yaşam ile ilgilidir. Her bir etkinliğin farklı özellikte olması ve buna bağlı olarak da farklı tekniklerin uygulanmasına imkân sağlaması hedeflenmiştir. Ayrıca etkinliklerin sonunda daha sonraki konular ile ilgili araştırma yapılabilecek medya haberleri için örnek ödevler verilmiştir.

4.3.1. Haberi Tamamla Etkinliği

İlk etkinliğimiz DKAB dersi 4. sınıf 5. ünite olan *Din ve Temizlik* ünitesine aittir. Ünitenin birinci konusu olarak *İslâm Dini ve Temizlik* konusu ele alınmakta ve “temizlik imanın yarısıdır” ve “Allah temizdir, temizliği ve temiz olanları sever” hadisleri öğretilmektedir.⁶¹ Derste bu bölüm işlendikten sonra Newsweek'te yer alan ve Hz. Peygamberin temizlik ile ilgili hadislerine atıf yapılan haber⁶² görselinin bir bölümü paylaşılarak öğrencilerden öğrendikleri hadisi söyleyerek haber metnini tamamlamaları istenir. Ardından haberin videosu izlenerek etkinlik pekiştirilir. Etkinlik sonunda aynı ünite içindeki başka bir bölüm olan çevre temizliği hakkında medya haberlerini araştırmaları istenerek ders tamamlanır. Etkinlik planı ve haber görseli Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3: Haberi Tamamla Etkinliği

Sınıf ve Ders	4 - DKAB
Ünite numarası ve adı	5 - Din ve Temizlik
Konu	İslâm Dini ve Temizlik
Kazanım	Din ve temizlik ilişkisini öğrenir. İslâm dininin temizliğe verdiği öneme dair örnekleri görür ve öğrenir. Temiz ve düzenli olmanın İslâm dininin gereklerinden olduğunu kavrar.
Materyal	Medya haberi (görsel ve video)
Materyalin Amacı	Konu ile ilgili olarak medyada yer alan güncel bir materyali kullanarak İslâm dininin temizliğe verdiği öneme öğrencilerin dikkatini çekmek. Bu konuda öğrencileri bilinçlendirmek, bu konuları daha kolay ve kalıcı şekilde öğrenebilmelerini sağlamak. Ayrıca öğrencilerde

⁶⁰ Yücel Kabapınar - Z. Nurdan Baysal, “Reflecting Life itself to Social Studies Teaching in Primary Schools: Design and Evaluation of a Teaching-Learning Sequence Based on Newspapers”, *Eğitimde Kuram ve Uygulama* 39 (Haziran 2004), 384-419, 416.

⁶¹ Hulusi Yiğit vd., *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 4*, ed. Mustafa Yılmaz (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.), 105.

⁶² Sabah Gazetesi, “ABD basını koronavirüsle mücadelede Hz. Muhammed'i örnek gösterdi! “Temizlik imandan gelir”” (26 Mart 2020).

temizlik hususunda sorumluluk ve farkındalık duygusunun oluşmasına yardımcı olmak.

Materyalin Hazırlanışı	Ders öncesinde temizlik konusunu işleyen haber görseli ve videosu bulunur, etkileşimli tahtada gösterilecek şekilde hazır hale getirilir.
Etkinliğin Uygulanışı	Temizlik konusu hemen her zaman güncelliğini koruduğundan soru-cevap yöntemiyle sınıfta temizlik konusuna giriş yapılır. Ardından basit düzeyde maddi temizlik ve manevi temizlik başlıkları ele alınır. “Temizlik imanın yarısıdır”, “Temizlik imandandır” ve “Allah temizdir, temizliği ve temiz olanları sever” hadisleri öğrencilere öğretilir. Daha sonra Covid-19 sebebiyle günlük hayatımızda daha çok konuşulan hijyen ve temizlik konusu konuşulduktan sonra etkinliğe geçilir. Etkinlikte hadis bölümleri kapatılarak haberin manşeti verilir ve öğrencilerden haberdeki hadisi bulmaları istenir. Bulunduktan sonra haberin videosu izlenir. Son olarak haberin içeriği ve yabancı basında gündeme gelmesinin sebepleri sınıf ortamında tartışılır.
Eğitsel Özelliği	Etkinlik 4. sınıf düzeyine uygun, kolay ve dikkat çekici bir özellik taşımaktadır.
Değerlendirme	Etkinlik sonrasında öğrencilerden, ünitenin son bölümünde yer alan <i>Çevremizi Temiz Tutalım</i> konusundaki -küresel ısınma, bilinçsiz teknoloji kullanımı vb.- başlıklarla ilgili medya haberlerini bulmaları istenerek bu haberlerle ilgili bir pano oluşturulacağı söylenir.

4.3.2. Başlık/Manşet Atılım Etkinliği

İkinci etkinliğimiz DKAB dersi 7. sınıf 3. ünite olan *Ahlâki Davranışlar* ünitesine aittir. Ünitenin birinci konusu olarak *Güzel Ahlâki Tutum ve Davranışlar* konusu âyet ve hadisler ışığında ele alınmakta, dürüstlük bölümünde bir ekmeğin görseli ile öğrencilerin dikkatinin alışverişte doğru ve dürüst olmaya çekilmesi hedeflenmektedir.⁶³ Derste bu bölüm işlendikten sonra medyada yer alan *Güven Kantini* başlıklı haberin⁶⁴ sadece metni paylaşarak öğrencilerden bu haber metnine uygun bir başlık/manşet bulmaları istenir. Ardından haberin videosu izlenerek etkinlik pekiştirilir. Etkinlik sonunda aynı konu hakkında başka medya haberlerinin olup olmadığını araştırmaları hususunda öğrenciler ödevlendirilerek ders tamamlanır. Etkinlik planı ve haber görseli Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Başlık/Manşet Atılım Etkinliği

Sınıf ve Ders	7 - DKAB
Ünite numarası ve adı	3 – Ahlâki Davranışlar
Konu	Güzel Ahlâki Tutum ve Davranışlar
Kazanım	Örnek tutum ve davranışların, birey ve toplumların ahlâki gelişimine olan katkısını değerlendirir. Güzel ahlâki tutum ve davranışları örneklerle açıklar.
Materyal	Medya haberi (görsel ve video)

⁶³ Sadullah Macit, *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokul Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitabı 7* (İstanbul: FCM Yayıncılık, 2019), 62.

⁶⁴ Anadolu Ajansı, “Güven Kantini’nin kasası açık vermiyor” (09 Mart 2017).

Materyalin Amacı	Konu ile ilgili olarak medyada yer alan bir materyali kullanarak öğrencilere doğru ve dürüst olmanın önemli ve güzel bir davranış olduğunu göstermek. Bu konuda öğrencileri bilinçlendirmek, bu konuları daha kolay ve kalıcı şekilde öğrenebilmelerini sağlamak. Ayrıca benzer bir uygulamanın bu okulda da yapılabilirliği konusunda farkındalık oluşmasına yardımcı olmak.
Materyalin Hazırlanışı	Ders öncesinde dürüstlük konusunu işleyen haber görseli ve videosu bulunur, etkileşimli tahtada gösterilecek şekilde hazır hale getirilir. Ayrıca etkinlik tüm öğrencilere dağıtılmak üzere A5 boyutunda çoğaltılır.
Etkinliğin Uygulanışı	Dürüstlük konusu hemen her zaman güncelliğini koruduğundan soru-cevap yöntemiyle sınıfta konuya giriş yapılır. Bireysel ve toplumsal etkileri üzerinde durulur. Konu ile ilgili Hüd Süresi 112. âyet ve İsrâ Süresi 34-35. âyetler açıklanır. Dürüstlüğü yararları, öğrencilerle birlikte oluşturulan bir kavram haritasında sıralanır. Daha sonra ders öncesinde hazırlanan A5 kâğıtları öğrencilere dağıtılarak etkinliğe geçilir. Etkinlikte haber metni başlığı kapatılarak öğrencilere verilir ve öğrencilerden haber metnine uygun bir başlık bulmaları istenir. Bulunan başlıklar tahtada sıralandıktan sonra en çok beğenilen başlık haberin başlığı olarak kabul edilir. Daha sonra haberin videosu izlenir.
Eğitsel Özelliği	Etkinlik 7. sınıf düzeyine uygun, kolay ve dikkat çekici bir özellik taşımaktadır.
Değerlendirme	Etkinlik sonrasında aynı konu hakkında başka medya haberlerinin olup olmadığını araştırmaları hususunda öğrenciler ödevlendirilerek ders tamamlanır.

4.3.3. 5N1K Etkinliği

Üçüncü etkinliğimiz İHL Meslek dersleri içinde 9. sınıf dersi olarak yer alan TDB dersinin 5. ünitesi olan *Âdâb-ı Muâşeret* ünitesine aittir. Ünitenin altıncı konusu olan *Yolculuk Âdâbı* konusu, âyet ve hadisler ışığında ele alınmakta, ibadetlerde yolcuya sağlanan kolaylıklar üzerinde durulmakta, özellikle trafikte ve toplu taşıma araçlarında uyulması gereken hususlara dikkat çekilmektedir.⁶⁵ Derste bu bölüm işlendikten sonra medyada yer alan *Tuzla'da yürek ısıtan görüntü* başlıklı haber⁶⁶ paylaşılır ve haberin videosu izlenir. Ardından öğrencilerden bu haberi yeniden yorumlamaları ve 5N1K (Ne, Ne zaman, Nerede, Nasıl, Kim) yöntemini uygulayarak özgün bir haber hikâyesi yazmaları istenir. Etkinlik sonunda özellikle ders içinde vurgulanan ibadetlerde yolcuya sağlanan kolaylıklar ile ilgili medyada yer alan haberleri araştırmaları ve gelecek derste bu konunun kendilerinin getirdikleri materyaller çerçevesinde işleneceği ifade edilerek ders tamamlanır. Etkinlik planı ve haber görseli Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5: 5N1K Etkinliği

Sınıf ve Ders	9 – Temel Dini Bilgiler
Ünite numarası ve adı	5 – Âdâb-ı Muâşeret
Konu	Yolculuk Âdâbı
Kazanım	Yolculuk esnasında dikkat edilmesi gereken nezaket kurallarını öğrenir. İslâm dininin yolcuya sağladığı kolaylıkların farkına varır.
Materyal	Medya haberi (görsel ve video)

⁶⁵ Özdemir vd., *Temel Dini Bilgiler*, 133.

⁶⁶ İhlas Haber Ajansı, "Tuzla'da yürek ısıtan görüntü" (22 Ekim 2020).

Materyalin Amacı	Konu ile ilgili olarak medyada yer alan bir materyali kullanarak öğrencilerde yolculuk esnasında -özellikle trafikte- uyulması gereken kurallar hakkında farkındalık oluşmasını sağlamak. Bu konuda öğrencileri bilinçlendirmek, bu konuyu daha çarpıcı ve akılda kalıcı şekilde öğrenebilmelerini sağlamak.
Materyalin Hazırlanışı	Ders öncesinde trafikte saygılı olmayı işleyen haber görseli ve videosu bulunur, etkileşimli tahtada gösterilecek şekilde hazır hale getirilir. Ayrıca tüm öğrencilerden dersin sonunda yapılacak etkinlik için boş bir kâğıt hazırlamaları istenir.
Etkinliğin Uygulanışı	Öğrencilere yolculuk yaparken yaşadıkları ilginç bir olay olup olmadığı sorularak konuya giriş yapılır. Yolculuğun ve trafiğin zorlukları ve sıkıntıları üzerinde durulduktan sonra İslâm dininin ibadetlerin ifasında yolcuya sağladığı kolaylıklar anlatılır. Trafikte ve toplu taşıma araçlarında uyulması gereken kurallar, öğrencilere sorularak ve tahtaya yazılarak maddelenir ve ardından etkinliğe geçilir. Etkinlikte konu ile ilgili hazırlanan haber videosu beraberce izlendikten sonra, haber metni tahtaya yansıtılır. Konunun sınıfta detaylı olarak değerlendirilmesinin ardından öğrencilerden bu haberi yeniden yorumlamaları ve 5N1K (Ne, Ne zaman, Nerede, Nasıl, Kim) yöntemini uygulayarak özgün bir haber hikâyesi yazmaları istenir. Yazılan haber metinleri toplanarak ders tamamlanır.
Eğitsel Özelliği	Etkinlik 9. sınıf düzeyine uygun, kolay ve dikkat çekici bir özellik taşımaktadır.
Değerlendirme	Dersin son bölümünde ibadetlerde yolcuya sağlanan kolaylıklar ile ilgili medyada yer alan haberleri araştırmaları ve gelecek derste bu konunun kendilerinin getirdikleri materyaller çerçevesinde işleneceği ifade edilir.

4.3.4. Senin Tercihin Hangisi Etkinliği

Dördüncü etkinliğimiz İHL Meslek dersleri içinde 12. sınıf dersi olarak yer alan İslâm Kültür ve Medeniyeti dersinin 5. ünitesi olan *İslâm Kültür ve Medeniyetinde Sanat* ünitesine aittir. Ünitenin dördüncü konusu olan *Mimari* konusu işlenirken mimaride tevhid ilkesi üzerinde durulmuş ve dinî, askerî ve sosyal kurumların İslâm beldelerinin en ücra köşelerine kadar ortak bir medeniyetin temsilcileri olarak dağıldığı ifade edilmiştir. Kitapta konu işlenirken camiler için özel bir bölüm ayrılarak İslâm medeniyetinde caminin önemine dikkat çekilmiştir.⁶⁷ Derste bu bölüm işlendikten sonra medyada yer alan *Dünyanın en ilginç camileri* başlıklı haber⁶⁸ paylaşılır ve cami görselleri etkileşimli tahtaya yansıtılır. Ardından sınıfta bir oylama yapılarak, öğrencilerin haberde yer alan camilerden en çok beğendiği camiye seçmeleri istenir. Etkinlik sonunda medyada kültür ve medeniyet kavramlarının din ile ilişkilendirildiği içerikler hakkında bir araştırma yapmaları, bu haberlerde dinin hangi boyutlarının daha çok vurgulandığını incelemelerine dönük bir ödev verilir. Etkinlik planı ve haber görseli Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6: Senin Tercihin Hangisi Etkinliği

Sınıf ve Ders	12 – İslâm Kültür ve Medeniyeti
Ünite numarası ve adı	5 – İslâm Kültür ve Medeniyetinde Sanat
Konu	Mimari
Kazanım	İslâm medeniyetinin mimari üzerindeki etkilerini kavrar. İslâm mimarisinin temel özelliklerini öğrenir. Cami, mescid, minare, türbe, tekke, zâviye, medrese, kütüphane, dârüşşifâ, hamam, imâret, çeşme, kervansaray, köprü, külliye, ordugâh, hendek gibi eserlerin karakteristikleri hakkında bilgi edinir.
Materyal	Medya haberi (görsel)

⁶⁷ Enver Çakmak vd., *İslâm Kültür ve Medeniyeti*, ed. Ahmet İşleyen (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.), 90.

⁶⁸ Sabah Gazetesi, "Dünyanın en ilginç camileri" (28 Ekim 2016).

Materyalin Amacı	Konu ile ilgili olarak medyada yer alan bir materyali kullanarak İslâm mimarisi içinde en önemli unsur olan cami hakkında öğrencilerin dikkatinin çekilmesi sağlanır. Yapılan yarışma ile cami mimarileri arasındaki temel farkların ve sebeplerinin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması hedeflenir.
Materyalin Hazırlanışı	Ders öncesinde farklı İslâm beldelerindeki cami görsellerini ihtiva eden haber ve görseller bulunur, etkileşimli tahtada gösterilecek şekilde hazır hale getirilir. Ayrıca tüm öğrencilerden yapılacak etkinlik için boş bir kâğıt hazırlamaları istenir.
Etkinliğin Uygulanışı	İslâm medeniyetinin en güçlü sanat dallarından birinin mimari olduğu ifade edilerek derse giriş yapılır. İslâm mimarisinin tevhid ilkesi çerçevesinde şekillendiği üzerinde durulur. Bir kavram haritası ile mimari unsurlar, dini, sivil ve askeri eserler olarak sınıflandırılarak anlatılır. Ardından <i>dünyanın en ilginç camileri</i> etkinliğine geçilir. Etkinlikte konu ile ilgili hazırlanan görseller etkileşimli tahtaya yansıtılarak haber metni öğrencilerle paylaşılır. Öğrencilerden tahtada gördükleri her cami için önlerindeki boş kâğıda bir değerlendirme yazmaları istenir. Tüm camilerin gösterilmesi tamamlandıktan sonra aldıkları notlara göre en ilginç camiyi belirlemeleri ve tercihlerini başka bir kâğıda yazarak vermeleri istenir. En çok oy alan cami en ilginç cami seçilir ve görseli sınıf panosuna asılır.
Eğitsel Özelliği	Etkinlik 12. sınıf düzeyine uygun, kolay ve dikkat çekici bir özellik taşımaktadır.
Değerlendirme	Dersin bitiminde, öğrencilerden medyada kültür ve medeniyet kavramlarının din ile ilişkilendirildiği içerikler hakkında bir araştırma yapmaları, haberlerde dinin hangi boyutlarının daha çok vurgulandığını incelemeleri istenir.

4.3.5. Genç Beyinler Münazarada Etkinliği

Beşinci etkinliğimiz İHL Meslek dersleri içinde 10. sınıf dersi olarak yer alan Fıkıh dersinin 5. ünitesi olan *Muamelat ve Ukubat* ünitesine aittir. Ünitenin ikinci konusu olarak *Ekonomik Hayat* konusu ele alınmakta ve borsa başlığı işlenmektedir. Borsanın tanımı yapıлып, tarihi hakkında bilgi verildikten sonra işleyişi anlatılmaktadır. Daha sonra İslâm hukukuna göre borsada işlem yapmanın durumu tartışılmaktadır.⁶⁹ Derste bu bölüm işlendikten sonra 17 İslâm ülkesinin bir araya gelerek İslâmi endeks kurulacağını içeren haber metni⁷⁰ paylaşarak öğrencilerin dikkatinin konu üzerinde toplanması sağlanır. Ardından –daha önce kendilerine görev verilen- gönüllü öğrenciler, sınıfta münazara yaparak borsanın İslâm hukukundaki yerini tartışırlar. Etkinlik sonunda aynı ünite içindeki başka bir bölüm olan karaborsacılık hakkında medya haberlerini araştırmaları istenerek ders tamamlanır. Etkinlik planı ve haber görseli Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7: Genç Beyinler Münazarada Etkinliği

Sınıf ve Ders	10 - Fıkıh
Ünite numarası ve adı	5 – Muamelat ve Ukubat
Konu	Ekonomik Hayat
Kazanım	Borsanın genel özelliklerini kavrar. İslâm hukukuna göre borsada işlem yapmanın durumu hakkında bilgi sahibi olur.
Materyal	Medya haberi (görsel)

⁶⁹ Orhan Çeker vd., *Fıkıh*, ed. Recep Özdirek - Recep Küçükşahin (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.), 167.

⁷⁰ Hürriyet Gazetesi, “Borsa’ya ‘İslâmi Endeks’ geliyor” (10 Aralık 2007).

Materyalin Amacı	Konu ile ilgili olarak medyada yer alan bir materyali kullanarak, İslâm hukukuna göre borsada işlem yapmanın hükmü hakkında öğrencilerin dikkatini çekmek. Bu konuda öğrencilerin farklı görüşleri öğrenmesini sağlamak. Ayrıca öğrencilerin, dinin güncel ekonomik gelişmeler ile ilgili hükümleri hususunda farkındalık kazanmalarını sağlamak.
Materyalin Hazırlanışı	Ders öncesinde borsa ve İslâm dini ilişkisini işleyen haber bulunur, etkileşimli tahtada gösterilecek şekilde hazır hale getirilir.
Etkinliğin Uygulanışı	İslâm ve ekonomi arasındaki ilişkinin boyutu hakkında yapılacak bir soru-cevap ile derse giriş yapılır. Ardından basit düzeyde borsanın tanımı ve tarihi hakkında bilgi verilir. Daha sonra hazırlanan haber tahtaya yansıtılarak öğrencilerin haber metni üzerinde kısaca bir değerlendirme yapılması sağlanır. Ardından –daha önce kendilerine görev verilen- gönüllü öğrenciler, sınıfta münazara yaparak borsanın İslâm hukukundaki yerini tartışırlar.
Eğitsel Özelliği	Etkinlik 10. sınıf düzeyine uygun, kolay, dikkat çekici ve akılda kalıcı bir özellik taşımaktadır.
Değerlendirme	Ders sonunda gelecek hafta işlenecek olan karaborsacılık hakkında, öğrencilerden medya haberlerini araştırmaları istenerek ders tamamlanır.

4.3.6. Siz Olsaydınız Ne Yapardınız Etkinliği

Altıncı etkinliğimiz Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokullarının 7. sınıflarında okutulan Peygamberimizin Hayatı dersinin 1. ünitesi olan *Peygamberimizin Mekke Yılları* ünitesine aittir. Ünitenin birinci konusu olan *Peygamberimizin Çocukluk ve Gençlik Yılları* konusu işlenirken Peygamberimizin el-Emin vasfı anlatılmış, ticaretteki güvenilirliği işlenmiş ve Hilfû'l-fudûl ve Kâbe hakemliğindeki rolü anlatılarak onun doğruluk ve dürüstlük özelliği üzerinde durulmuştur.⁷¹ Derste bu bölüm işlendikten sonra medyada yer alan *Maradona'nın tartışmalı golü attığı maçın hakemi konuştu* başlıklı spor haberi⁷² paylaşılır ve haberin videosu etkileşimli tahtadan izlenir. Ardından *Siz Maradona'nın yerinde olsaydınız, nasıl davranırdınız? Maçın hakeminin yıllar sonra yaptığı açıklamayı nasıl değerlendiriyorsunuz?* soruları sorularak, öğrencilerin bu örnek olay üzerinden değerlendirme yapmaları istenir. Bir sonraki derste güvenilirlik konusuna devam edileceği için öğrencilerden para, altın vb. değerli eşyaları bulup, sahibine ulaştırılmak üzere yetkililere teslim edenlerle ilgili medyada yer alan haberleri araştırmaları istenir. Etkinlik planı ve haber görseli Tablo 8'de sunulmuştur:

Tablo 8: Siz Olsaydınız Ne Yapardınız Etkinliği

Sınıf ve Ders	7 – Peygamberimizin Hayatı
Ünite numarası ve adı	1 – Peygamberimizin Mekke Yılları
Konu	Peygamberimizin Çocukluk ve Gençlik Yılları
Kazanım	Peygamber Efendimizin el-Emin sıfatının anlamını ve neden verildiğini öğrenir. Peygamberimizin çocukluk ve gençlik yıllarında sahip olduğu üstün vasıfların neler olduğunu kavrar.
Materyal	Medya haberi (görsel ve video)
Materyalin Amacı	Konu ile ilgili olarak medyada yer alan bir materyali kullanarak Peygamberimizin hayatında örnek bir davranış olarak öğrenilen dürüstlük hakkında öğrencilerin dikkatinin çekilmesi sağlanır. Yapılan örnek olay incelemesi yöntemiyle öğrencilerin empati kurmaları, doğruluk ve dürüstlüğü en önemli kontrol gücünün vicdan olduğunun anlaşılması hedeflenir.

⁷¹ Feramuz Yılmaz vd., *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokul Peygamberimizin Hayatı 7*, ed. H. İsmail Doğan (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.), 15.

⁷² TRT Spor, "Maradonanın tartışmalı golü attığı maçın hakemi konuştu" (27 Kasım 2020).

Materyalin Hazırlanışı	Ders öncesinde doğruluk ve dürüstlük ile ilgili haber ve video bulunur, etkileşimli tahtada gösterilecek şekilde hazır hale getirilir.
Etkinliğin Uygulanışı	Peygamber Efendimizin en önemli ve en çok bilinen özelliğinin ne olduğu sorularak derse giriş yapılır. Peygamberimizin gençlik yıllarında cereyan eden Hıfû'l-fudûl ve Kâbe hakemliğindeki rolü anlatılır. Özellikle Kâbe hakemliğinde insanların onun kararını kabullenmeleri üzerinde durulur. Ardından <i>Maradona'nın tartışmalı golü attığı maçın hakemi konuştu</i> başlıklı haber etkinliğine geçilir. Etkinlikte konu ile ilgili hazırlanan haber görseli ve videosu etkileşimli tahtaya yansıtılır. Ardından <i>siz Maradona'nın yerinde olsaydınız, nasıl davranırdınız? Maçın hakeminin yıllar sonra yaptığı açıklamayı nasıl değerlendiriyorsunuz?</i> soruları sorularak, öğrencilerin bu örnek olay üzerinden değerlendirme yapmaları istenir. Bu sayede öğrenciler, farklı görüşleri, alternatif seçenekleri öğrenmiş ve yeni bakış açıları kazanmış olurlar
Eğitsel Özelliği	Etkinlik 7. sınıf düzeyine uygun, kolay ve dikkat çekici bir özellik taşımaktadır.
Değerlendirme	Bir sonraki derste güvenilirlik konusuna devam edileceği için, para, altın vb. değerli eşyaları bulup, sahibine ulaştırılması için yetkililere teslim edenlerle ilgili medyada yer alan haberleri araştırmak üzere öğrenciler ödevlendirilir.

Sonuç

Din eğitiminde medya haberlerinden nasıl yararlanılacağını konu edinen bu makale, din eğitimi kapsamındaki derslere giren öğretmenler için medya haberlerinin kullanımı hakkında bir farkındalık oluşturmak ve bu sayede derslerinde medya haberlerini kullanma hususunda onlara yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Çünkü öğretmenlerin öğretme sürecinde medya haberlerinden etkin bir şekilde faydalanabilmesi için öncelikle buna inanmaları ve bu konuda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca bu makale, din eğitiminde medya haberlerinin kullanımına yönelik yapılacak daha spesifik (tek bir ders veya tek bir medya aracı özelinde) araştırmalara da kaynaklık edebilir. Bu araştırmada öncelikle din eğitiminde medya haberlerinin kullanılması konusu, kavramsal çerçevede ele alınmış, ardından din eğitimi verilen derslerin ders kitaplarında medya haberlerinin ne ölçüde kullanıldığı araştırılmış, medya haberlerinin din eğitiminde nasıl kullanılacağı teorik olarak anlatıldıktan sonra hazırlanan altı etkinlikle uygulama örnekleri sunulmuştur.

Medya haberleri, ilgi çekici olması, güncel bilgileri ihtiva etmesi, derste öğrenilenleri pekiştirmesi, pek çok yöntem ve teknikle birleştirilebilmesi, konuya odaklanma, tartışmaya katılma, soru sorma şeklinde öğrencinin aktif katılımını esas alması gibi faydaları göz önünde bulundurulduğunda din eğitimi verilen derslerde kullanılması ve ders kitaplarında da yer verilmesi uygun görülmektedir. Ayrıca medya haberlerinin daha somut bir öğrenme sağlaması, derste anlatılan konunun gerçek hayatla bağlantısının kurulmasına ve öğrencilerin empati becerilerini geliştirmesine yardım etmesi de bu materyali öne çıkaran diğer özelliklerdir.

Medya haberlerinin din eğitimi verilen derslerde kullanılmasının önemli bir faydası da, öğrencilere medya araçlarında hemen her gün karşılaştıkları haberleri analiz etme, eleştirme, değerlendirme, dini bilgileriyle karşılaştırma ve yeniden oluşturma yeteneğini kazandıracak olmasıdır. Bu bakımdan okullarda seçmeli olarak okutulan medya okuryazarlığı dersinde değinilmeyen dini medya okuryazarlığı, bu şekilde öğrencilere verilmiş olacaktır.

Araştırma kapsamında DKAB, İHL Meslek Dersleri, Kurân-ı Kerîm, TDB ve Peygamberimizin Hayatı derslerine ait toplam 42 kitap incelenmiştir. Gazetelerde, dergilerde, haber nitelikli web sitelerinde ve sosyal medya platformlarında yayınlanarak araştırmaya konu olan ve ders kitaplarına konmuş haber metinleri, görseller ve buna bağlı olarak hazırlanan etkinlikler tespit edilerek araştırmada sunulmuştur. Bu inceleme sonucunda mezkûr kitaplarda toplamda dört örnek bulunmuş, bu dört bulgu incelendiğinde ise ikisinin ödev niteliğinde dolaylı, ikisinin ise haber kullanımı niteliğinde doğrudan kitaplarda bulunduğu tespit edilmiştir.

542 | Ahmet Koç. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde...

Özellikle kitap içinde kullanılan ya da ödev verilerek kullanılması istenen medya haberlerinin öğrencileri araştırmaya, paylaşmaya ve tartışmaya yönlendirdiği görülmektedir. Bu etkinliklerde derste öğrenilen bilgilerin medya haberlerinde yer alan verilerle karşılaştırılması ve güncel hayat ile ilişkilendirilmesi hedeflenmiştir. Bu bakımdan kitaplara konulan etkinlik, soru ve haber metinlerinin ders işleniş sürecini zenginleştirdiği söylenebilir. Bununla birlikte 42 ders kitabında sadece dört örnek bulunabilmiş olması, medya haberlerinin din eğitiminde yeterince kullanılmadığını, ders öğretmenlerine ders işleme süreçlerinde medya haberlerinin kullanımı ile ilgili yeterli malzemenin sunulmadığını da ortaya koymaktadır. Bu dört bulgunun dışında özellikle kitaplardaki bazı görsellerin çeşitli haber sitelerinden alındığı ve kitabın ilgili bölümünde yer verildiği belirlenmiştir. Ancak kitaplarda yer verilen bu görsellerin haber metinleriyle ilgili herhangi bir açıklama söz konusu olmayıp, işlenen konu bu görselle doğrudan ilişkilendirilmemiştir. Bulgular incelendiğinde, gerek sadece görsel olarak gerekse haber metni ya da etkinlik olarak din dersleri kitaplarında yer alan medya haberlerinin DKAB ve TDB dersleri kitaplarında olduğu, bir tanesinin ise Peygamberimizin Hayatı kitabında olduğu belirlenmiştir. İHL Meslek Dersleri, Kurân-ı Kerim ve Mesleki Arapça ders kitaplarında ise medya haberlerine ve ilgili görsellere hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

Araştırmada din eğitiminde medya haberlerinin kullanılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar, etkinlik öncesinde, etkinlik esnasında ve etkinlik sonrasında olmak üzere üçe ayrılarak incelenmiştir. Öncelikle materyalin dersin konusuna, konu içinde etkinliğe ayrılan süreye, sınıf şartlarına ve öğrencilerin seviyesine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Öğretmen dersten önce medya haberinin içeriğini başından sonuna kadar kontrol etmeli, zaman konusunda sıkıntı yaşamamak için önceden prova yapmalıdır. Öğrenciler etkinlik esnasında uygun sorularla yönlendirilmeli, grup çalışması yapılacaksa küçük ve farklı öğrenme düzeylerindeki öğrencilerden oluşan gruplar tercih edilmeli, öğrencilerin fikirlerini özgürce paylaşmalarına ve empati yapmalarına uygun ortam hazırlanmalıdır. Etkinlik sonrasında etkinliğin medya haberlerinin kullanılmasının, konunun anlaşılmasına ne düzeyde katkı sağladığına yönelik dönüt alınmalı, derste kullanılan etkinliğe benzer ödevler ve araştırmalar verilerek kazanımlar pekiştirilmelidir.

Derslerde medya haberleri etkinliği, öğretmen tarafından hazırlanacak bir yönerge çerçevesinde uygulanmalıdır. Dersin hangi aşamasında nelerin yapılacağını anlatan bu yönerge, hazırlık sürecinin, ilgili kazanımların, öğrencileri güdüleme, etkinliği uygulama ve değerlendirme aşamalarının nasıl yürütüleceğinin ve içeriklerinin neler olacağını anlatıldığı bir özellikte olmalıdır. Etkinlikte kullanılacak materyaller yazılı, basılı, görsel ve sosyal medya şeklindeki tüm medya araçlarından seçilebilir. Bu materyaller fotoğraf, resim, karikatür, haber metni, video, köşe yazısı, ilan, reklam, manşet ve başlıklardan oluşabilir. Medya araçlarında yer alan bu bölümlerin her biri ders esnasında anlatım, yorumlama, kavram tanımlama, soru-cevap ve tartışma tekniklerini uygulama şeklinde değerlendirilebilir. Medya haberleri, manşet ya da başlığa uygun bir haber metninin hazırlanması, haber metnine uygun bir manşet veya başlık bulunması, yarım bırakılan metin için tamamlama çalışması yapılması, eksik cümle, kelime ve kavramların tahmin edilmeye çalışılması şeklindeki etkinliklerle uygulanabilir. Ayrıca 5N1K ile medya haberlerinin çözümlemesinin yapılması, medyada tespit edilen görsellerin içeriğinin tahmin edilmesi, görsel ve haber eşleştirmesi yapılması da yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Tartışma, bilimsel araştırma ve örnek olay incelemesi yöntemleri, medya haberleri etkinliklerinde etkili şekilde kullanılacak yöntemlerdir.

Bu araştırmada medya haberlerinin din eğitimi verilen derslerde kullanılmasına yönelik 6 etkinlik örneği verilmiştir. Bu örnek etkinlikler, DKAB (4-7. sınıf), Peygamberimizin Hayatı (7. Sınıf), Temel Dini Bilgiler (9. sınıf), Fıkıh (10. sınıf) ve İslâm Kültür ve Medeniyeti (12. sınıf) derslerine ait etkinlikler olup, beş ayrı ders ve beş ayrı sınıf düzeyinde uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Etkinliklerde kullanılan haberlerin birer tanesi ekonomi, spor ve sağlık; üç tanesi de günlük yaşam ile ilgilidir. Her bir etkinlikte farklı tekniklerin uygulanmasına dikkat edilmiş ve etkinliklerin sonunda daha sonraki konular ile ilgili araştırma yapılabilecek medya haberleri için örnek ödevler verilmiştir. Bu bağlamda *İslâm Dini ve Temizlik* konu-

sunda ABD basını koronavirüsle mücadelede Hz. Muhammed'i örnek gösterdi! Temizlik imandan gelir haberi kullanılmış ve öğrencilerin *Haberi Tamamla* etkinliğini yapmaları istenmiştir. Bu etkinlik sonunda öğrencilerden çevre temizliği, küresel ısınma ve bilinçsiz teknoloji kullanımını hakkında medya haberlerini bulmaları ödevi verilmiştir. *Güzel Ahlâki Tutum ve Davranışlar* konusunda *Güven Kantini'nin kasası açık vermiyor* başlıklı haber kullanılmış ve öğrencilerin *Başlık/Manşet Atalım* etkinliğini yapmaları istenmiştir. *Yolculuk Âdâbı* konusunda *Tuzla'da yürek ısıtan görüntü* başlıklı haber kullanılmış ve bu haberde *5N1K etkinliği* uygulanmıştır. *İslâm Kültür ve Medeniyetinde Sanat-Mimari* konusunda *Dünyanın en ilginç camileri* haberi kullanılmış ve *Senin Tercihin Hangisi* etkinliği yapılmıştır. Fıkıh dersinin *Muamelat ve Ukubat-Ekonomik Hayat* konusunda *Borsa'ya İslâmi Endeks geliyor* başlıklı haber kullanılmış ve *Genç Beyinler Münazarada* etkinliği uygulanmıştır. Ders sonunda gelecek hafta işlenecek olan karaborsacılık hakkında, öğrencilerden medya haberlerini araştırmaları istenmiştir. Araştırmadaki son etkinlik ise *Peygamberimizin Çocukluk ve Gençlik Yılları - el-Emin Vasfi* konusunda *Maradona'nın tartışmalı golü attığı maçın hakemi konuştu* haberi kullanılmış ve *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız* etkinliği uygulanmıştır. Etkinlik gelecek hafta güvenilirlik konusuna devam edileceği için, para, altın vb. değerli eşyaları bulup, sahibine ulaştırılması için yetkililere teslim edenlerle ilgili medyada yer alan haberleri araştırmak üzere öğrenciler ödevlendirilerek tamamlanmıştır. Örnek olarak hazırlanan tüm bu etkinlikler, din eğitimi verilen derslerde medya haberlerinin oldukça etkili bir şekilde kullanılabilmesini, spordan ekonomiye, sağlıktan günlük yaşama kadar medyanın hemen her bölümünde yer alan haberlerin ders konularıyla bağdaştırılabileceğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın sonuçları bağlamında şu önerilerde bulunabilir:

Din eğitiminin verildiği tüm derslerde medya haberleri etkili bir şekilde kullanılabilmesinden, öncelikle ders kitaplarının güncellenerek medya haberlerine daha çok yer verilmesi önerilmektedir.

Medya haberlerinin din eğitimi verilen derslerde verimli bir şekilde kullanılması öğretmenler eliyle mümkündür. Bu bağlamda hem yüksek din eğitimi veren kurumlardaki öğretmen adaylarına öğretmenlik meslek dersleriyle hem de mevcut öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle bu konuda farkındalık kazandırılmalı ve gerekli eğitimler verilmelidir.

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulacak bir platform aracılığıyla medyada çıkan haberlerin arşivi yapılabilir ve bu haberlerin hangi konularda ve nasıl kullanılabilceği hususunda kılavuz hazırlanabilir.

Bu araştırmanın benzerleri tek bir ders özelinde veya tek bir medya aracı özelinde yapılabilir. Ayrıca din eğitimi verilen derslerde medya haberlerinin kullanılmasının öğrencilerin öğrenimine yaptığı katkıyı ölçmek için ön test ve son test usulüyle nicel ve nitel yöntemler kullanılarak alan araştırmaları yapılabilir.

Kaynakça

- Açık, Abdullah vd. *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Temel Dini Bilgiler İslâm (2)*. ed. Veli Karataş. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.
- Anadolu Ajansı. "Güven Kantini'nin kasası açık vermiyor" (09 Mart 2017). <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/guven-kantininin-kasasi-acik-vermiyor/767178>
- Ayas, Mehmet. "Kavram Karikatürlerinin Din Öğretiminde Kullanılması". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/12 (Aralık 2018), 522-539.
- Aydeniz, Hediyeullah. "Bir İmkan ve Meydan Okuma Olarak Medya ve İletişim: Türkiye'de Din Hizmetleri ve Dini Bilgi Alanı Özelinde Bir Değerlendirme". *Medya-Din ve Dijitalleşme*. ed. Mete Çamdereli vd. 228-324. İstanbul: Köprü Kitapları, 2016.
- Aydoğdu Karaaslan, İlknur. "Dijital Oyunlar ve Dijital Şiddet Farkındalığı: Ebeveyn ve Çocuklar Üzerinde Yapılan Karşılaştırmalı Bir Analiz". *Journal of International Social Research* 8/36 (Şubat 2015), 806-818. <https://doi.org/10.17719/jisr.2015369545>
- Bahçekapılı, Mehmet. "Din Eğitiminde Pedagojik Yaklaşımlar; "Din Hakkında Öğrenme" ve "Dinden Öğrenme"". *Journal of Islamic Research* (2011), 101-120.
- Buluş Kırıkkaya, Esmâ vd. "Fen ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerin Kullanılması". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 32/2 (Haziran 2013), 223-247.
- Bütün Kar, Eda - Elma, Cevat. "Medya Destekli Öğretimin Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13/2 (Eylül 2017), 531-549. <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.336740>
- Çakmak, Enver vd. *İslâm Kültür ve Medeniyeti*. ed. Ahmet İşleyen. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.
- Çeker, Orhan vd. *Fıkıh*. ed. Recep Özdirek - Recep Küçükşahin. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.
- Çinemre, Semra. "Diyanet TV Çizgi Filmlerinin Din Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi". *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/1 (Haziran 2021), 81-108. <https://doi.org/10.14395/hid.865718>
- Dee Garrett, Sherrye. *Improving Comprehension with newspapers, 2008 NIE Week Teacher's Guide*. Boston: Newspaper Association of America Foundation, Eylül 2009.
- Demir, İsmail. *Dini Bilgi Edinme Kaynağı Olarak Sosyal Medya (İlahiyat Fakültesi Öğrencileri Örneği)*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Deveci, Handan. "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı". *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 4/3 (Haziran 2005), 159-166.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. *Türkiye'de Dini Hayat Araştırması*. Ankara: DİB Yay, 2014.
- Doğutaş, Aysun. "Medya Şiddetinin Çocuklar Üzerindeki Etkisi". *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/1 (Haziran 2013), 107-126.
- Duplass, James A. *Teaching Elementary Social Studies: Strategies, Standards, and Internet Resources*. Australian ; Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning, 3. Basım, 2011.

- Erpay, İlyas. "Yaygın Din Eğitim Kurumlarında Teknolojinin Önemi ve Kullanımı". *Şarkiyat* 11/3 (Aralık 2019), 1318-1352. <https://doi.org/10.26791/sarkiat.629520>
- Furat, Ayşe Zişan. "Din Eğitimi Ekseninde Türkiye'de Medya ve Din Araştırmaları". *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (Haziran 2019), 29-51.
- Furat, Ayşe Zişan. "DKAB Derslerinde Görsel Medyanın Kullanımı/Kullanılabilirliği". *Türkiye'de Okullarda Din Öğretimi*. ed. Recep Kaymakcan vd. 573-587. İstanbul: DEM Yayınları, 2011.
- Furat, Ayşe Zişan. "Yaygın Din Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Yeri: Televizyon Örneği". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (Ekim 2009), 37-62.
- Gül, Recep Emin. "Sosyal Medyada Hadis Kullanımı -Facebook ve Twitter Özelinde-". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30 (2016), 163-182.
- Hürriyet Gazetesi. "Borsa'ya 'İslâmi Endeks' geliyor" (10 Aralık 2007). <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/borsaya-islami-endeks-geliyor-7840677>
- İhlas Haber Ajansı. "Tuzla'da yürek ısıtan görüntü" (22 Ekim 2020). <https://www.ih.com.tr/haber-tuzlada-yurek-ısıtan-goruntu-873110/>
- İşeri, Şebnem. *Fen ve Teknoloji Dersinde Gazetelerden Yararlanarak Hazırlanan Ders Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutum ve Yaratıcılığına Etkisi*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Kabapınar, Yücel - Baysal, Z. Nurdan. "Reflecting Life itself to Social Studies Teaching in Primary Schools: Design and Evaluation of a Teaching-Learning Sequence Based on Newspapers". *Eğitimde Kuram ve Uygulama* 39 (Haziran 2004), 384-419.
- Karaduman, Nedim. "Popüler Kültürün Oluşmasında ve Aktarılmasında Sosyal Medyanın Rolü". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 31/43 (Aralık 2017), 7-27.
- Kavak, Nusret vd. "Fen-Teknoloji Okuryazarlığı ve İnfomal Fen Eğitimi: Gazetelerin Potansiyel Rolü". *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 26/3 (Eylül 2006), 17-28.
- Kaya, Kamil - Tuna, Meryem. "İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 17 (Şubat 2008), 159-182.
- Kocabay Şener, Nihal. "Türkiye'de Medya ve Din Araştırmalarını Yeniden Düşünmek: Eksiklikler Nasıl Doldurulabilir?". *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (Haziran 2019), 53-69.
- Koç, Ahmet. "The Impact of Self-Efficacy Perceptions of Imam Hatip Secondary School Teachers on Students and Educational Environment". *International Journal of Curriculum and Instruction* 13/1 (Ocak 2021), 169-182.
- Korkmaz, Mehmet. "Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları". *Bilimname* 33 (Mayıs 2017), 35-66. <https://doi.org/10.28949/bilimname.345561>
- Korukçu, Adem. "Medya Yoluyla Din Hizmetleri". *Din Hizmetlerinde Rehberlik ve İletişim El Kitabı*. ed. Recai Doğan - Remziye Ege. 155-188. Ankara: Grafiker Yayınları, 2016.
- Köken, Nevzat. "Çocuk ve Hayat Bilgisi". *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 4/1 (Ocak 2003), 15-27.
- Macit, Sadullah. *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokul Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitabı 7*. İstanbul: FCM Yayıncılık, 2019.
- Milli Eğitim Bakanlığı. "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 4 ve Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)", 2018. Erişim 12 Ocak 2021. [https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018130153652546-DKAB_\(4-8.%20S%C4%B1n%C4%B1f\)_DOP_%202018.pdf](https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018130153652546-DKAB_(4-8.%20S%C4%B1n%C4%B1f)_DOP_%202018.pdf)
- Nayir, Sebahattin vd. *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 8*. ed. Veli Karataş. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.
- Nazıroğlu, Bayramali. "Din Eğitiminin Gerekliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/2 (Eylül 2015), 191-220.

546 | Ahmet Koç. Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde...

- Newspaper in Education, Newspaper Association of America Foundation. *Newspaper in Education Presents: Teaching with Newspapers-E-Editions and Print Editions*. Newspaper Association of America Foundation, 10 Ekim 2007. <https://www.americanpresinstitute.org/wp-content/uploads/2013/09/Digital-NIE-A-Guide-to-Using-E-Editions-with-NIE-Programs.pdf>
- Oyman, Nihat. "Din Eğitiminin Önündeki Engeller Araştırması Bağlamında Yeni Yöntem ve Teknikler", *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi* 4/2 (Aralık 2019), 121-135.
- Özay Köse, Esra. "Gazete Haberlerinin Biyoloji Eğitiminde Kullanımı". *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi* 1/2 (Aralık 2008), 84-91.
- Özdemir, Ahmet vd. *Temel Dini Bilgiler*. ed. Suna Akkurt. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.
- Özdemir, Safiye. *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 6*. Ankara: Dörtel Yayıncılık, 2019.
- Özden, Yüksel. *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 7. Basım, 2014.
- Pektaş, Abdullah vd. *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 9*. ed. Veli Karataş. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.
- Sabah Gazetesi. "ABD basını koronavirüsle mücadelede Hz. Muhammed'i örnek gösterdi! "Temizlik imandan gelir" (26 Mart 2020). <https://www.sabah.com.tr/dunya/2020/03/26/abd-basini-coronavirusle-mucadelede-hz-muhammedi-ornek-gosterdi-temizlik-imandan-gelir>
- Sabah Gazetesi. "Dünyanın en ilginç camileri" (28 Ekim 2016). <https://www.sabah.com.tr/galeri/yasam/dunyanin-en-iliginc-camileri>
- Sanderson, Paul. *Using Newspapers in the Classroom*. Cambridge, U.K.; New York: Cambridge University Press, 1999.
- Solmaz, Aysun. *Toplumsallaşma Sürecinde Din Eğitiminin Medya Algılaması ve Medya Kullanım Aışkanlıkları Üzerindeki Rolü*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Şimşek, İsmihan. "Sosyoekonomik Bir Medya Gerçekliği Olarak Televizyon Vaizliği". *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (Haziran 2019), 123-136.
- Tahiroğlu, Ayşegül Yolga vd. "Medyanın Çocuk ve Gençler Üzerine Olumsuz Etkileri; Şiddet Eğilimi ve İnternet Bağımlılığı". *Yeni Symposium Dergisi* 48/1 (Ocak 2010), 19-30.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı. *İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 17 Kasım 2008. <https://docplayer.biz.tr/3040509-Ilkogretim-4-8-sinif-ogretim-programlarinin-ogrenme-ogretme-sureclerinde-gazete-kupurlerinden-yararlanma.html>
- Topcubaşı, Tolga - Kabapınar, Yücel. "Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarında Gazete Haberlerini Kullanma(ma)sı: Güncelin Sınıfta Varolma Çabası". *International Journal of Eurasian Education and Culture* 4/6 (Nisan 2019), 20-37.
- TRT Spor. "Maradonanın tartışmalı golü attığı maçın hakemi konuştu" (27 Kasım 2020). <https://www.trtspor.com.tr/haber/futbol/dunyadan-futbol/maradonanın-tartismali-golu-attigi-macin-hakemi-konustu-221516.html>
- Türkyılmaz, Hilmi. "Yenilikçi Bir Öğretim Tekniği Olarak Zihin Haritalama ve Din Eğitiminde Kullanımı". *International Journal of Education Technology and Scientific Researches* 2/3 (Ağustos 2017), 148-161.
- Ünlüer, Gülbeyaz - Yaşar, Şefik. "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/1 (Haziran 2012), 43-57.
- Yılmaz, Feramuz vd. *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokul Peygamberimizin Hayatı* 7. ed. H. İsmail Doğan. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.
- Yiğit, Hulusi vd. *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 4*. ed. Mustafa Yılmaz. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, ts.